

บทที่ ๔

ศึกษากลวิธีการแสดงธรรมะโดยวิธีการพูด

การแสดงธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต นั้นจะมุ่งเน้นให้ผู้ฟังสามารถรับฟังธรรมะอย่างเข้าใจง่ายที่สุด และสามารถฟังได้ทุกเพศทุกวัย กลวิธีในการแสดงธรรมะจึงเน้นให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมในการแสดงธรรมะในแต่ละครั้ง โดยการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทั้งการเล่นเกม การตอบปัญหา การสื่อความคิดที่ทำให้ผู้ฟังมีความกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา ที่จะรับฟังธรรมะและข้อคิดในการดำเนินชีวิต จึงทำให้ไม่รู้สึกรู้สีก่อนหน้าที่จะนั่งฟังธรรมะ รวมทั้งใช้กลวิธีในการแทรกอารมณ์ขันในการแสดงธรรมะทุกครั้ง จึงทำให้ผู้ฟังสนุกสนาน และมีความสุขที่จะรับฟังธรรมะอย่างตั้งใจ การใช้ภาษานั้นจะใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สั้นกระชับ หรือใช้คำคล้องจอง บทกวีนิพนธ์เพื่อให้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้น จึงทำให้ธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ได้รับความสนใจจากผู้ฟังมากยิ่งขึ้น

การศึกษากลวิธีในการแสดงธรรมโดยวิธีการพูด ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ผู้วิจัยศึกษาจากวีซีดี การแสดงธรรมะทั้งหมด ๑๔ ชุด คือ ชุดที่ ๑ ธรรมะไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด ๑ ชุดที่ ๒ ธรรมะไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด ๒ ชุดที่ ๓ ธรรมะกับความรัก ชุดที่ ๔ ธรรมะจากในหลวง ชุดที่ ๕ ใช้ชีวิตอย่างไรให้มีความสุข ชุดที่ ๖ ธรรมะกับครอบครัว ชุดที่ ๗ ธรรมะสู้ชีวิต ชุดที่ ๘ ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะชุดที่ ๙ ธรรมะสุจริตพิชิตงาน ชุดที่ ๑๐ ธรรมะกับเจ้าตัวน้อย ชุดที่ ๑๑ ธรรมะสะดวกซื้อ ชุดที่ ๑๒ เด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมะ ชุดที่ ๑๓ ธรรมะนำชีวิต ชุดที่ ๑๔ ธรรมะกับวัยรุ่น

โดยศึกษากลวิธีการแสดงธรรมะในด้านต่าง ๆ ดังนี้ กลวิธีการแสดงธรรมะ การดำเนินเรื่อง การสรุปเรื่องและศิลปะการใช้ภาษา โดยแยกเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

๑. กลวิธีการแสดงธรรมะ
 - ๑.๑ อธิบายโดยการอ้างอิงบุคคล
 - ๑.๒ อธิบายขยายความ
 - ๑.๓ เสนอตัวอย่าง
 - ๑.๔ แทรกบทกวีนิพนธ์
 - ๑.๕ ให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม

๒. การดำเนินเรื่อง
 - ๒.๑ นำประสบการณ์ตรงมาเล่า
 - ๒.๒ แทรกข่าว เหตุการณ์ประกอบ
 - ๒.๓ ใช้สื่อเทคโนโลยีอธิบายธรรมะให้ร่วมสมัย
 - ๒.๔ ปลูกจิตสำนึก
 - ๒.๕ การแทรกอารมณ์ขัน
๓. การสรุปเรื่อง
 - ๓.๑ กล่าวให้พร
 - ๓.๒ โนมิน่าผู้ฟัง
 - ๓.๓ เน้นย้ำถึงจุดสำคัญของเรื่อง

๑. กลวิธีการแสดงธรรมะ

กลวิธีในการแสดงธรรมะโดยวิธีการพูดของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เป็นลักษณะของการแสดงธรรมะด้วยวิธีการอันเป็นลักษณะเฉพาะที่ทำให้งานเขียนมีความน่าสนใจ จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปอง ใช้กลวิธีการแสดงธรรมะ ๕ วิธี ได้แก่

- ๑.๑ อธิบายโดยการอ้างอิง
- ๑.๒ การอธิบายขยายความ
- ๑.๓ การเสนอตัวอย่าง
- ๑.๔ การแทรกบทกวีนิพนธ์
- ๑.๕ ให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม

๑.๑ อธิบายโดยการอ้างอิง

กลวิธีอธิบายโดยการอ้างอิงเป็นการแสดงธรรมะโดยการอ้างอิงสุภายิต คำพังเพย วาตะ คำคม คำพูดของคนอื่นที่มีชื่อเสียง เพื่อให้การแสดงธรรมะมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้กลวิธีแสดงธรรมะ ด้วยการอธิบายโดยการอ้างอิงด้วยวิธีดังกล่าว เป็นจำนวนมากพบในธรรมะเดลิเวอรี่ ทั้ง ๑๔ ชุด การอ้างอิงที่พบมากที่สุด คือ การอ้างอิงบุคคล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การอ้างอิงบุคคล

จากการศึกษาทวิวิธีการแสดงธรรมะโดยการอ้างอิงบุคคลนั้นพบว่า บุคคลที่นำมาอ้างอิงเป็นบุคคลในสังคมที่โด่งดัง ได้แก่ คร.สนอง วรอุไร อาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ คุณบัณฑิต รัตนรังสี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...คร.สนอง วรอุไร ท่านเขียนไว้ในหนังสือของท่าน การทำชีวิตให้ดี และมีสุข ท่านบอกว่าเวลาเรามีเพื่อนร่วมงานคินะ ก็เหมือนเรามีมิตรที่ดี แต่ถ้าเรามีเพื่อนร่วมงานเลวก็ถือซะว่าเราได้ครูดีเพราะช่วยให้เราได้ฝึกสติ ฝึกการตั้งรับให้ฉลาดรู้ ทนอารมณ์ตลอดเวลา ฝึกพัฒนาตัวเองเป็น โอกาสที่ดีแล้ว...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๓ ธรรมะนำชีวิต)

“...เหมือนเรื่องของท่านอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ในหนังสือไม่ธรรมดาของท่าน คุณพ่อไม่ได้มาช่วยเหลือการเรียน การเป็นศิลปินระดับโลก พ่อไม่ได้มาเกี่ยวข้อง มาเกี่ยวข้องตอนที่เห็นหนังสือหลายล้านท่านไปใช้ให้ ให้เงินใช้ไม่เคยขาดมือ รถเบนซ์ระดับอภิมาศรฐีถึงจะปรารถนาซื้อให้พ่อ นาฬิกาโทรศัพท์ทุกอย่างแบรนด์เนมหมดเลย หลายคนถามท่าน ทำไมปรนเปรอพ่อหรือคุณແພ່พ่อ ได้ศึกษาค้น อาจารย์เฉลิมชัย บอกว่า ผม ได้เลือกที่ดีที่สุดของพ่อมา เลือคแห่งความมีสุนทรียภาพละเมียดละไมที่เป็นศิลปินระดับโลก ผมได้เลือกก่อนนั้นมา ฉะนั้นผมจะดูแลตอบแทนคุณพ่อเท่าที่ผมจะทำได้...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๖ ธรรมะกับครอบครัว)

“...กาะแมบอกรไ้ครับ รู้จักคุณกาะแมใหม่ นื่อง ๆ ขาหากนื่อง ๆ อายุ ๘๐ ปี เราแต่งงานอายุ ๒๕ เรามีเวลากับเรื่องอย่างนั้น ๕๕ ปี เพราะฉะนั้นเรามีเวลากับเรื่องความรักอีกนานมาก...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๓ ธรรมะกับความรัก)

“...คุณบัณฑิต รัตนรังสี บอกเอาไว้ในการทำงานของเรา ๘ ชั่วโมงเรียกว่าเกินครึ่งของชีวิตด้วยซ้ำไป เวลาของเราหมดไปกับการทำงาน ทำมาหากเลี้ยงชีพ ๘ ชั่วโมงนี่เราอยู่ที่อักษรเจริญทัศน์ หากเรามีความสุข

ฝ่ายวิชาการก็ดี ฝ่ายขายก็ดี ฝ่ายอะไรก็แล้วแต่ฝ่ายผลิตก็ดี หากเรามีความสุข เราจะมีความสุข ๘ ชั่วโมง หากเรามีความทุกข์เราอยู่ตรงนี้เพื่ออะไร อยู่ทำไม เราก็จะมีความสุข ฉะนั้นเราต้องเลือกว่ามันจะมีความสุขหรือ ความทุกข์ในการอยู่ที่ไหนก็แล้วแต่...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๒ ธรรมะไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด)

“...ท่านอาจารย์ ว.วชิระเมธีท่านก็เขียนไว้ ท่านบอกว่าชีวิตเราก็เปรียบ เหมือนกับแบบฝึกหัดแห่งธรรม หลายคนไม่ค่อยสนใจมาฝึกฝนแบบฝึกหัดนี้ ชีวิตก็เลย ทิศทางชีวิตดิ่งลงต่ำลงเรื่อย ฉะนั้นถ้าคนเราคิดดี พุทธิ ทำดี ไม่เฉพาะชีวิตเราดีขึ้นนะท่านอาจารย์ สังคมเราประเทศเราก็จะดีขึ้นด้วย...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๓ ธรรมะพิชิตงาน)

จากตัวอย่างเป็นการอธิบายธรรมะ โดยการอ้างอิงบุคคลที่เป็นที่รู้จักของสังคม ทำให้ข้อมูลหรือเนื้อหาในการนำเสนอธรรมะน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น จึงเป็นกลวิธีที่ทำให้ การแสดงธรรมะในแต่ละครั้งมีความน่าเชื่อถือและสร้างความศรัทธาให้แก่ผู้ฟังมากยิ่งขึ้น

๑.๒ อธิบายขยายความ

กลวิธีการอธิบายขยายความเป็นแสดงธรรมะ โดยวิธีการพูดอธิบายขยายความ ในประเด็นที่เข้าใจยากให้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้คำจำกัดความ หรือการอธิบายเรื่องราว อย่างตรงไปตรงมาด้วยการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย จากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปอง ดาตปุตุโต ได้แสดงธรรมะด้วยการใช้กลวิธีอธิบายขยายความอยู่บ้างแต่ไม่มากนักเนื่องจากการแสดง ธรรมะของพระมหาสมปอง ก่อนข้างใช้ภาษาและการบรรยายที่เข้าใจง่ายอยู่แล้ว จึงพบการใช้ ในธรรมะชุดที่ ๘ ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ ชุดที่ ๑๔ ธรรมะกับวัยรุ่น ชุดที่ ๒ ธรรมะไม่น่าเบื่อ อย่างที่คิด และชุดที่ ๓ ธรรมะสุจริตพิชิตงาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ใช้สติในการที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหานั้นการมีสติก็คือเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พระพุทธเจ้าสอนไว้แล้ว ผู้รู้ คือ ผู้ไม่เผลอ รู้กฎ กติกา รู้มารยาท รู้ศีลธรรมรู้ทุกอย่าง ผู้ตื่น คือ ไม่หลับ ยิ่งจับรด ถ้าหลับก็ไปเลย ต้องตื่นอยู่ ตลอดเวลา ผู้เบิกบาน คือ ผู้ที่หน้าไม่งอ ไม่จู้จี้จุกจิก โม โหงง ขยับปาก หน้าปาดหลัง โม โหตลอดอันนี้ถือว่าอันตรายมาก ๆ ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๘ ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ)

“...วันที่เราออกอากาศคือวันมาฆบูชา มาฆบูชาคือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จาตุรงคสันนิบาต วันเพ็ญประหลาดมหัศจรรย์ พระสงฆ์มาชุมนุมกัน ๑,๒๕๐รูป นี่ข้อแรก ๒ มาประชุมกัน โดยมีได้นักหมาย ไม่มี การโทรคุยกันล่วงหน้าเลยมาตั้งแต่ไอ้โหมมาเจอกัน ๑,๒๕๐ รูป มหัศจรรย์ ใหม่ อีกอย่างหนึ่งก็คือวันนั้นเป็นวันเพ็ญมาฆะฤกษ์ก็คือ ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ แล้วภิกษุที่มาทั้งหมดคณะข้อที่ ๔ เป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทาพระพุทธเจ้าบวชให้เองหมดเลยถือว่าเป็นวันที่มหัศจรรย์มาก ฉะนั้นวันนี้ถูกวันมาฆบูชาวันนี้ เราต้องทำจิตใจให้สะอาด สว่าง แล้วก็สงบ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๔ ธรรมะกับวัยรุ่น)

“...ความรักแบบทางธรรมมีอยู่ ๔ ระดับด้วยกัน ๑. ความรักแบบราคะ เป็นความรักแบบความใคร่ ๒. เสน่หา ความรักที่สูงขึ้นมาอีกเอื้ออาทรคิดถึงกันนอนเห็นหน้าเค้าลอยอยู่บนเพดาน อ่านหนังสือเห็นหน้าเค้าลอยอยู่ในหนังสือ คิมน้ำเห็นหน้าเค้าลอยอยู่ในแก้วน้ำ ตักข้าวเห็นหน้าเค้าลอยอยู่ในจานข้าว ขณะเข้าห้องน้ำก็ยังเห็นหน้าเค้าเป็นคอก่าน ๓. ความรักแบบเปมะเปมะสูงขึ้นมาอีกช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่ความรักที่สูงที่สุดในพระพุทธศาสนาคือความรักแบบเมตตา รักหมาเกลียดแมวยังไม่ใช่เมตตา รักแบบเมตตารักยังงี้ รักแบบพีเบิร์ดเห็นใหม่ เบิร์ดรักทุกคนเลย ลูกเล็กเด็กแดงคนแก่คนเฒ่าเบิร์ดรักหมดเลย ยิ่งใครชื่อ ซีตี ที่ไม่ใช่ซีตีพี เบิร์ดรักมากเลย เป็น ใจต้องช่วยกันนี่คือความรักแบบเมตตา...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๒ ธรรมะไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด)

“...ดัดจริตก็คือดัดความประพฤติของคุณ โยม เอาทะเลเรามาดูซิว่าจริตของคนเรา ๖ ประการมีอะไรบ้าง ๑. รากะจริต คนอย่างนี้คือคนที่ชอบรักสวยรักงาม โทสจริต คนๆนี้เป็นคนที่มัก โกรธ โกรธง่าย โมโหง่าย ถ้าดูทีวีอย่าให้คนโทสจริตไปจับรีโมตของคุณ โยม เปลียนช่องตลอดทุก ๔ วินาทีเลย เคยไปเที่ยวสามัญ ๑๖ ประเทศใหม่ เอาขาเตะๆ แล้วก็ไปๆ คนโทสจริตมักโกรธดูตัวเองนะเป็นคนอย่างนั้นหรือเปล่า

โมหะจริตเป็นคนทีลุ่มหลงคุณ โยม ถ้าดูละครนี่ก็ไอนางองนางเอก ดูทากรุณกรรมก็ร้องให้ สามีกี่เป็นอะไร เป็นญาติกันหรือ ใจๆ เป็นญาติกับนางเอกหรือใจ ผู้ชายก็อย่าไปว่าผู้หญิงมาก เวลาฟุตบอลนั้น แฮ้ เข้าไปแล้ว

เป็นไง นามสกุล โอเวนหรือ ใจมันก็เหมือนกันนั่นแหละคุณ โยม อ้าวศรัทธา
 จริตอันนี้หมายความว่า เป็นคนที่เชื่อ โดยไร้เหตุผล คือเชื่อแบบงมงายเกินไป
 แหมมีศรัทธาอย่างเดียวไม่มีปัญญาเลย ต้องมีปัญญากวักกั้นไปด้วย
 พุทธจริต อันนี้เขาเรียกว่า เข้าความคิด ถึกมาก คิดหลักการเยอะเยอะ แต่ไม่
 ขอมลงมือทำสุดท้ายคุณ โยมวิตกจริตหมายความว่า เป็นคนถึกมาก คิดตรงนั้น
 คิดตรงนี้สุดท้ายก็มีปัญหาแต่ทุกจริตสามารถพัฒนาได้ไหม เราคัดจริตให้
 มันพัฒนาได้ไหมความประพฤติเรา ได้ ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๕ ธรรมะสุจริตพิชิตงาน)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นกลวิธีการแสดงธรรมะโดยอธิบายขยายความ
 จากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตจะใช้กลวิธีนี้เมื่อต้องการอธิบายธรรมะที่เป็น
 ภาษาบาลีสันสกฤตที่เข้าใจยาก หรือคำศัพท์ที่เข้าใจยาก จึงใช้กลวิธีอธิบายขยายความด้วย
 ถ้อยคำที่เข้าใจง่ายเป็นวิธีที่เหมาะสมในการแสดงธรรมะได้เป็นอย่างดี

๑.๓ อธิบายโดยเสนอตัวอย่าง

กลวิธีการแสดงธรรมะ โดยยกตัวอย่างประกอบการอธิบายเป็นการนำเรื่องราว
 ของบุคคลสำคัญมายกตัวอย่างประกอบเรื่องที่สอดคล้องกันจึงทำให้ผู้ฟังเข้าใจธรรมะมาก
 ยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบตัวอย่างในการแสดงธรรมะชุดที่ ๖ ธรรมะกับครอบครัว ชุดที่ ๗ ธรรมะ
 ผู้ชีวิต และชุดที่ ๑๓ ธรรมะนำชีวิต การยกตัวอย่างแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ ตัวอย่างจาก
 ประสบการณ์ของตนเอง และ ตัวอย่างจากการกล่าวอ้างอิง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างจากประสบการณ์ของตนเอง

“...อาตมามียกตัวอย่างคนหนึ่ง เขานิมนต์อาตมาไปฉัน แล้วก็พ่อเค้า เค้า
 พาพ่อเขาไปเที่ยว พ่อเขาบอกว่าทำไมพาทูมาทัวร์ถูกจังเลย เอาอาหารมาให้พ่อ
 ก็โยนทิ้งก็อะไรบ้าง อาตมาบอกว่าพาทูไปทัวร์แพงๆแล้วพ่อก็จะบ่นว่า
 ทำไมพามาแพงจัง ท่านจะถ่มน้ำลายใส่อาหารที่เราเอาไปให้ท่าน ท่านจะดู
 ก็นึกก็เป็นสิทธิ์ของท่าน...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๖ ธรรมะกับครอบครัว)

ตัวอย่างจากการกล่าวอ้างอิง

“...พระพุทธศาสนากับวัฒนธรรมไทยควบคู่มาโดยตลอดเลย การกราบไหว้การอ่อนน้อมถ่อมตนการมีสัมมาคารวะเป็นสิ่งดีที่พระพุทธศาสนาจะปลูกฝังให้กับเด็กไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน อยู่แล้วในเรื่องการไหว้เป็นสิ่งที่เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยกษัตริย์ต่างประเทศพ่อแม่มาดาม มาถึงก็ไหว้หนึ่งสัปดาห์ก็ยังไม่สวงามเลยถ้าอาตมามีโอกาสสนับสนุนส่งเสริมในเรื่องของวัฒนธรรมไทย อาตมาก็ยินดีมาก ๆ เลยที่จะสนับสนุนส่งเสริม...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๗ ธรรมะผู้ชีวิต)

“...ต้องขออนุญาตยกตัวอย่างครีบาจารย์เช่น นักวิทยาศาสตร์ ชาวอังกฤษท่านหนึ่งเพาะเลี้ยงแบคทีเรียเอาไว้ในงานเพื่อในงานวิจัยของท่าน แต่กลับพบว่ามันเชื้อราเข้าไปปนเปื้อนแล้วก็ทำลายแบคทีเรียที่เพาะเอาไว้ ก็หมายความว่าต้องเพาะแบคทีเรียขึ้นมาใหม่ แต่แทนที่จะเพาะขึ้นมาใหม่เค้า กลับลืมนึกได้ว่า ถ้าเชื้อรามันสามารถฆ่าแบคทีเรียกำจัดแบคทีเรียได้มันก็ต้องกำจัดแบคทีเรียในร่างกายคนได้เช่นเดียวกัน ปัญญาที่เกิดขึ้นก็นำไปสู่ การคิดค้นยาปฏิชีวนะและคนทั่วโลกก็จำได้ว่านักวิทยาศาสตร์ท่านนั้นชื่อว่า อเล็กซานเดอร์เฟลมมิง ปัญหาคือบิดาของนักประดิษฐ์สำคัญมากเลย...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๓ ธรรมะนำชีวิต)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า กลวิธีการอธิบายโดยเสนอตัวอย่างในการแสดงธรรมะนั้นจะทำให้ผู้ฟังได้เข้าใจธรรมะชัดเจนขึ้นการกล่าวอ้างอิงทำให้ข้อมูลมีน้ำหนักและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

๑.๔ แทรกบทกวีนิพนธ์

จากการศึกษาวิธีการแสดงธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พบว่า นอกจากจะใช้กลวิธีการแทรกบทกวีนิพนธ์ในงานเขียนแล้ว ในการแสดงธรรมะโดยการพูดในแต่ละครั้งยังนิยมใช้กลวิธีแทรกบทกวีนิพนธ์เข้ามา กล่าว ทำให้มีความไพเราะ และให้แง่คิดที่ลึกซึ้งคมคาย จากการศึกษายังพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้กลวิธีแทรกบทกวีนิพนธ์ในการแสดงธรรมะโดยการพูด ทั้ง ๑๔ ชุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...แผ่นดินธรรมนำใจให้ไร้ทุกข์
แผ่นดินเพชรมีความเด่นคือร่มเย็น

แผ่นดินทองพาใจสุขมีทุกข์เช็ญ
เพราะว่าเป็นแผ่นดินไทยไม่ไร้ธรรม...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑ ธรรมะไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด)

“...ให้ของขวัญแก่พ่อแม่ นับแต่นี้
ให้ท่านได้ประจักษ์ในรักเรา

ด้วยทำดีต่อท่านก่อนแก่แต่่า
ดีกว่าเฝ้าทำบุญให้เมื่อวายชนม์...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๖ ธรรมะกับครอบครัว)

“...วันเวลาที่ผ่านไปตราบวันนี้
ขอให้ทุกนาทีที่มีมา

ย่อมเคยเป็นนาทีที่ทรงค่า
จงทรงค่ากว่านาทีของปีกลาย...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๓ ธรรมะนำชีวิต)

“...อยากได้ดีไม่ทำดีนั้นมามาก
อยากทำดีอยากได้ดีต้องทำอะไรรอ

ดีแต่อยากหากไม่ทำน่าจำหนอ
มัวแต่ขอรอแต่ดีไม่ดีเอ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๔ ธรรมะกับวัยรุ่น)

“...ในวันนี้มีอะไรก็ไม่รู้
พรุ่งนี้เล่ามีอะไรก็ไม่มี
แต่ที่รู้ในใจมีแต่เธอ...”

เพราะไม่รู้มีอะไรในวันนี้
เพราะไม่รู้ว่ามีวันนี้มีอะไร...

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๓ ธรรมะกับความรัก)

“...ให้ของขวัญแก่พ่อแม่ นับแต่นี้
ให้ท่านได้ประจักษ์รักของเรา

ด้วยทำดีต่อพ่อแม่ก่อนแก่แต่่า
ดีกว่าเฝ้าทำบุญให้เมื่อวายชนม์”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๐ ธรรมะเพื่อเจ้าตัวน้อย)

“...มีเพื่อนดีแม้หนึ่งเพียงจะน้อย
เหมือนเกลือดีมีน้อยคือยาราคา

ดีกว่าร้อยเพื่อนลิดริชยา
ยังดีกว่าน้ำเค็มเต็มทะเล”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๔ ธรรมะกับวัยรุ่น)

บทกวีนิพนธ์ หรือบทกลอนที่พระมหาสมปอง ดาลปุตโต นำมาประกอบ
การแสดงธรรมะ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่แต่งขึ้นเอง เป็นบทกลอนที่ดัดเขียน เล่นคำ
เน้นเพื่อความสนุกสนาน อาจมีสอดแทรกธรรมะไว้บ้าง เป็นการแสดงธรรมะที่สร้างเสียง
หัวเราะและความประทับใจให้กับผู้ฟัง ได้อีกวิธีหนึ่ง

๑.๕ ให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม

ในการแสดงธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต โดยวิธีการพูดนั้นมีกลวิธีหนึ่งที่เป็นลักษณะเด่นที่ใช้เป็นประจำ คือ การให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ประกอบการแสดงธรรมะ เป็นการสอนดำเนินไปในรูปที่ให้ผู้รู้สึกว่าผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาท ร่วมกันในการแสวงหาความจริงให้มีการแสดงความคิดเห็นได้ตอบเสรี หลักนี้เป็นข้อสำคัญ ในวิธีการแห่งปัญญาซึ่งต้องการอิสรภาพในทางความคิดและโดยวิธีนี้เมื่อเข้าถึงความจริง ผู้เรียนก็จะรู้สึกว่าคุณได้มองเห็นความจริงด้วยตนเองและมีความชัดเจนมั่นใจทำให้ผู้ฟัง มีความสนุกสนาน ธรรมะจึงไม่น่าเบื่อ จากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เน้นกลวิธีให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมมากที่สุด พบในธรรมะทั้ง ๑๔ ชุด บางชุดกิจกรรมใช้เวลาค่อนข้าง นาน แต่ก็ทำให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน การให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมแบ่งกิจกรรมออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑.๕.๑ การตอบคำถาม

๑.๕.๒ การใช้ท่าทางประกอบ

๑.๕.๓ การสื่อความคิด

๑.๕.๑ การตอบคำถาม

การให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมโดยการตอบคำถามนั้น เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจ หลักธรรมได้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาน้อยแต่สามารถทำให้ผู้ฟังคลายเครียดได้ เป็น ลักษณะของคำถามที่ง่าย ตอบสั้นๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างกิจกรรมแรก คือ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต สอนเรื่องการทำความดีความชั่ว โดยท่านจะถามผู้ฟังว่า ความดีกับความชั่วอะไรทำง่ายกว่ากัน ดังตัวอย่าง ข้อความ ดังนี้

“...พระมหาสมปอง : ใครคิดว่าความชั่วทำง่าย ยกมือขึ้น โส! เยอะแยะ
เลย พิสูจน์กันเลยดีกว่า ปรบมือให้กับคุณ โยมผู้ชายด้วยครับ
เชิญครับ....

พระมหาสมปอง : คุณคิดว่าความชั่วทำง่ายกว่า

ผู้ฟัง : ครับ

พระมหาสมปอง : กราบพระอาจารย์ได้ไหม

ผู้ฟัง : ได้ครับ (ผู้ฟังก็จะก้มลงกราบ)

พระมหาสมปอง : การกราบ ไหว้พระ ไหว้คุณพ่อคุณแม่ ไหว้ผู้หลัก
ผู้ใหญ่ เป็นความดี หรือความชั่ว

ผู้ฟัง : ดีครับ

พระมหาสมปอง : ทำง่ายไหม

ผู้ฟัง : ง่าย

พระมหาสมปอง : ไหนลองตอบเอาสมาชิ กกล้าไหม

ผู้ฟัง : ไม่กล้า

พระมหาสมปอง : สรุปแล้วความดีกับความชั่วอะไรทำง่ายกว่ากัน

ผู้ฟัง : ความดีทำง่ายกว่า”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูคดี ๒ ธรรมะไม่นำเอื้ออย่างที่คิด)

จากกิจกรรมข้างต้นเป็นกิจกรรมที่ช่วยตอบคำถามว่า ความดีกับความชั่ว
อะไรทำง่ายกว่ากัน ซึ่งในการถามคำถามครั้งแรก ผู้ฟังบางกลุ่มจะตอบว่าความชั่วทำง่ายกว่า
ท่านก็จะให้ตัวแทนผู้ฟังออกมาทำกิจกรรมง่ายๆแค่ลองทำความดีแบบง่าย ๆ เช่น การกราบ
พระ ผู้ฟังก็จะทำได้ แต่ถ้าให้ผู้ฟังลองตอบพระ ผู้ฟังก็จะไม่กล้า นั่นเพราะเป็นความชั่ว กิจกรรม
นี้ก็จะสรุปได้ว่า ความดีทำง่ายกว่าความชั่ว เป็นต้น

ตัวอย่างกิจกรรมที่สอง จะใช้ผู้ร่วมกิจกรรมสองคน โดยพระมหาสมปอง
ตาลปูดุ๊ต จะถือแก้วใบหนึ่งแต่จะให้ผู้ฟังทั้งสองบรรยายลักษณะของแก้วในมุมมองที่ต่างกัน
ดังต่อไปนี้

พระมหาสมปอง : ถือแก้ว โดยหันแก้วตรงที่มีหูจับออกมาให้เห็นชัด
แล้วถามคำว่า เห็นอะไรบ้าง

ผู้ฟังผู้หญิง : ถ้วยกาแฟ

พระมหาสมปอง : สีอะไร

ผู้ฟังผู้หญิง : สีฟ้า

พระมหาสมปอง : สีฟ้า เหนือพื้นที่ส่วนมากมันเป็นสีขาวนะ ไม่เป็นไร
มันเป็นมุมมองของเขา โอเคจะมีอะไรบ้าง มีอะไรจับ

ผู้ฟังผู้หญิง : มีหูจับ

พระมหาสมปอง : เป็นรูปทรงอะไร

ผู้ฟังผู้หญิง : ทรงกลมจ๊ะ

พระมหาสมปอง : คุณโยมผู้ชายบ้าง คำถามเดียวกัน คุณมองเห็นอะไร
ไม่จำเป็นต้องเหมือนคนอื่นครับ

ผู้ฟังผู้ชาย : แก้วมลามีนครับ

พระมหาสมปอง : สีอะไร

ผู้ฟังผู้ชาย : สีขาวครับ

พระมหาสมปอง : รูปทรงอะไร

ผู้ฟังผู้ชาย : รูปทรงกระบอก

พระมหาสมปอง : มีหูจับไหม

ผู้ฟังผู้ชาย : ไม่มีครับ

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๒ ธรรมะไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด)

หลังจากนั้นพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ก็จะชวนให้ทั้งสองคนทะเลาะกัน เพราะมองแก้วใบเดียวกันคนหนึ่งบอกว่ามีหู อีกคนหนึ่งบอกว่าไม่มีหู แล้วท่านก็จะสรุปกิจกรรมนี้ว่าการที่เราทำงานร่วมกันแล้วมีปัญหาเกิดขึ้นถ้าเรามองเห็นปัญหาไม่ตรงกันก็จะทำให้เราไม่เข้าใจกัน เป็นต้น

๑.๕.๒ การใช้ท่าทางประกอบ

การให้ผู้ฟังร่วมกิจกรรมในขณะที่นั่งฟังธรรมะ โดยให้ขยับร่างกาย หรือการใช้ท่าทางประกอบจะทำให้ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างกิจกรรมที่ ๓ ชื่อว่า เกมฟ้าดินหิน

วิธีเล่น คือ ถ้าพระอาจารย์บอกว่าฟ้าให้ใช้นิ้วชี้ชี้ขึ้นข้างบน ถ้าบอกว่าดินชี้ลงข้างล่าง ถ้าบอกว่าหินให้ปรบมือ พระอาจารย์ก็จะพูดสลับไปมาเรื่อย ๆ แล้วแต่ เช่น หิน ดิน ฟ้า ฟ้า ดิน หิน โดยเล็ก ๆ ก็จะต้องทำตามกติกาที่พระอาจารย์บอกไว้

จากกิจกรรมข้างต้นเป็นการฝึกสมาธิให้กับผู้ฟังก่อนที่จะเริ่มฟังการบรรยายธรรมะ ผู้ฟังก็จะมีความกระตือรือร้นไม่รู้สึกละเมื่อย

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๔ ธรรมะกับวัยรุ่น)

ตัวอย่างกิจกรรมที่ ๔ กิจกรรมอ้อเธอ

กิจกรรมนี้ใช้ผู้เล่น ๒ คน โดยผลัดกันเป็นผู้พูดกับผู้ฟัง โดยถ้าเราเป็นคนพูดก็ให้พูดเรื่องอะไรก็ได้ให้เพื่อนฟัง แต่คนที่ทำหน้าที่ฟังไม่ต้องฟังให้พูดคำว่า เธอ เพียงคำเดียว แล้วสลับกันเป็นคนฟังคนพูด

จากกิจกรรมนี้สรุปได้ว่า ถ้าเราไม่รู้จักฟังกันบ้าง คือ ไม่มีมารยาทในการฟัง หรือเป็นผู้ฟังที่ไม่ดี คนพูดก็จะรู้สึกไม่ดี แล้วก็จะกลายเป็นปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีก

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑ ธรรมะไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด)

๑.๕.๓ การสื่อความคิด

กิจกรรมการสื่อความคิดมีลักษณะให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมโดยการถ่ายทอดความคิด โดยใช้ทักษะการเขียนเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความคิด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างกิจกรรมที่ ๕ กิจกรรมวาดรูป

กิจกรรมนี้พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต จะแจกกระดาษ และปากกาให้วาดรูปทั้งหมด ๘ รูปดังต่อไปนี้ คือ ให้วาดดวงอาทิตย์ ภูเขา แม่น้ำ ต้นไม้ บ้าน ทางเข้าบ้าน เป็ด งู และสิงโต เมื่อกำหนดรูปภาพให้แล้ว ให้เวลาในการวาดประมาณ ๓ นาที จากนั้นให้แลกเปลี่ยนกันดูภาพที่วาด แล้วพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตก็จะบอกความหมายรูปที่วาดดังนี้

พระอาทิตย์คือความสำเร็จ คือความรุ่งเรือง ความโชติช่วงชัชวาล ใครวาดพระอาทิตย์สูง ๆ แสดงว่าปีใหม่นี้จะเป็นปีที่รุ่งเรือง

ภูเขาหมายถึง อุปสรรค ใครวาดภูเขาหลายลูกก็อุปสรรคเยอะนะ คุณโยม ใครวาดพระอาทิตย์แล้วอยู่ใกล้ๆภูเขาเห็นแค่ครึ่งเดียวอันนี้มันเริ่มริบหรี่ๆนะคุณโยม อย่าเพิ่งไปลงทุนอะไรมาก

ต้นไม้ หมายถึง ผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้อุปถัมภ์ค้ำจุน

แม่น้ำ หมายถึง ความใจกว้าง

บ้าน คือ ความมั่นคง

ทางเข้าบ้าน คือ คำพูด คุณโยมที่วาดตรงๆคิ่งเข้าไปเลย พวกนี้ก็คือพวกมะนาว ๕ ลูก ๓ บาท เข้าใจไหมคุณโยม คือมะนาวไม่มีน้ำ ถ้าใครวาดโค้งไป

โค้งมา บางทีมีการปลุกคอกไม้ยูริมาทางเข้าบ้าน พวกนี้ปากกับใจไม่ตรงกัน จะพูดที่ซัดแม่น้ำทั้งห้า

สามสิ่งต่อไปนี่ต้องดูควบกัน เป็ดคือคนรัก งูคือตัวเรา สิงโต คือ ศัตรู คุณโยม ถ้าใครวาดเป็ดกับสิงโตอยู่ฝั่งเดียวกัน แสดงว่ามีมิตรคือศัตรู ภรรยาสามีเราที่บ้านนั้นแหละคือศัตรูของเรา ถ้าใครวาดสิงโตกับเป็ดอยู่ตรงข้ามกับสิงโต ศัตรูคือศัตรู มิตรก็คือมิตร ถ้าใครวาดงูคือตัวเราคุณโยม ผู้หญิงคนไหนหรือผู้ชายคนไหนวาดงูนะคุณโยม แล้วหัวพุ่งขึ้น ไปอยู่บนต้นไม้พุ่งขึ้นไป อันนี้ขึ้นคานแล้วไม่ได้ลงเลยนะคุณโยม บางคนวาดงูแล้วเอาหัวที่ลงมา แต่หางยังห้อยอยู่อันนี้กำลังรอให้คนมาสอย ใครวาดเป็ดหลายตัวแสดงว่ากำลังมีกิ๊กนะคุณโยม....

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูที่ ๑๓ ธรรมะนำชีวิต)

จากตัวอย่างกิจกรรมข้างต้น เป็นตัวอย่างเพียงบางส่วนที่ผู้วิจัย ได้ยกตัวอย่างมาประกอบ จากการศึกษาการแสดงธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต นั้นผู้วิจัยพบว่าการให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมในการฟังโดยการทำกิจกรรมต่างๆ ไปด้วย จะทำให้ผู้ฟังรู้สึกสนุกสนาน และสนใจธรรมะมากขึ้น กิจกรรมที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมก็เป็นกิจกรรมง่ายๆ สนุกสนาน บางกิจกรรมใช้เวลาค่อนข้างนาน บางกิจกรรมใช้เวลาเพียงเล็กน้อยแต่กิจกรรมก็จะแฝงข้อคิดต่างๆ ไว้ให้ผู้ฟังด้วย ซึ่งเป็นวิธีการแสดงธรรมะได้อย่างน่าสนใจอีกวิธีหนึ่ง

๒. การดำเนินเรื่อง

การดำเนินเรื่องในการแสดงธรรมะโดยวิธีการพูดพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้กลวิธีที่หลากหลายเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ ไม่ทำให้ธรรมะน่าเบื่อซึ่งมีทั้งหมด ๕ วิธี ได้แก่

- ๒.๑ นำประสบการณ์ตรงมาเล่า
- ๒.๒ แทรกข่าว เหตุการณ์ประกอบ
- ๒.๓ ใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบ
- ๒.๔ ปุจฉาวิสัชนา
- ๒.๕ การแทรกอารมณ์ขัน

๒.๑ นำประสบการณ์ตรงมาเล่า

กลวิธีในการดำเนินเรื่องด้วยการนำประสบการณ์ตรงมาเล่าเป็นการนำเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่มีประสบการณ์ตรงหรือได้ยินมาเล่าให้ผู้ฟังได้ฟัง เพื่อให้เรื่องมีความสมจริง น่าเชื่อถือ จากการศึกษาพบว่าตัวอย่างกลวิธีดังกล่าวอยู่บ้างไม่มากนัก พบในธรรมะชุดที่ชุดที่ ๗ ธรรมะผู้ชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...อาตมาจบประณมเมื่อปี ๓๔ บรรพชาสามเณรวันที่ ๖ เมษายน ครบ ๑๖ ปีพอดีที่อาตมาเป็นเณรอยู่ ๑๐ ปีคุณ โยมแล้วเป็นพระ ๖ ปี ไม่ได้ตั้งใจบวชเชื่อใหม่คุณ โยม บอกแม่ แม่เคียวจะไปดูถ้า อยากรู้ถ้าประกายเพชร พอไปถึงมีคนนั่งตะ โคน ใครอยากจะ โคนผมมาทางนี้ อาตมาเชื่อคนง่ายเลย เดินตามเขาไป โคนผม ต้องบวชต้องมีพ่อแม่มาขจีวรให้ใช้ไหม อาตมาไม่มี คุณ โยม เพราะแม่ไม่รู้ว่าจะบวชเลยอืมแม่คนข้าง ๆ ขจีวร ตอนบ่ายที่สาว มาดูน้องเห็นนาคเรียบร้อยบวช ๖๘ รูป เหลืออาตมารูปเดียว ๑๖ ปีที่ผ่านมา มี เณรรุ่นที่บอกเคียวจะบวชนานๆเป็นเจ้าอาวาสเรียนสูง ๆ อาตมาไม่ได้ตั้งใจ เลยนะ บวชมาเขาให้สวดมนต์ก็สวด เขาให้เรียนก็เรียนก็ตั้งอกตั้งใจทำตามที่ อาจารย์เขาสอนก็อยู่มา ๑๖ ปี ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุดที่ ๗ ธรรมะผู้ชีวิต)

๒.๒ แทรกข่าว เหตุการณ์ประกอบ

กลวิธีการแทรกข่าว เหตุการณ์ประกอบในการแสดงธรรมะ เป็นสิ่งที่น่าสนใจ คือ การนำเรื่องเล่า หรือข่าว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม และกำลังเป็นที่สนใจของประชาชนทั่วไปมากล่าวอ้างอิงไว้ ทำให้ข้อมูลมีความน่าสนใจและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ใช้กลวิธีดังกล่าวอยู่บ้าง ซึ่งพบตัวอย่างในการแสดงธรรมะชุดที่ ๘ ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ ชุดที่ ๑ ธรรมะกับความรัก และชุดที่ ๘ ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...มีข่าวเกี่ยวกับอุบัติเหตุทางท้องถนน จากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทยในช่วงเทศกาลสงกรานต์ที่ผ่านมาตั้งแต่วันที่ ๑๑-๑๗ เมษายน เกิดอุบัติเหตุ ๔,๒๗๔ ครั้งมีผู้เสียชีวิต ๓๖๑ ราย แล้วยังมี ขอบบาดเจ็บถึง ๔,๘๐๕ ราย เป็นสถิติที่สูงมากเมื่อเทียบกับอุบัติเหตุในช่วง

๗ วันอันตราย อุบัติเหตุส่วนใหญ่ก็เกิดมาจากรถมอเตอร์ไซค์ ไม่สวมหมวกกันน็อคหรือบางที่ก็เมาสุราซึ่งถือเป็นความประมาท...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๘ ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ)

“...เคยมีข่าว มีเด็กกล้าแค้น คือ การที่ไปเจอใครแล้วได้นอนกับใครก็คือเป็นแค้น นับแค้นได้มากกว่ากันก็ชนะ ซึ่งเป็นความคิดที่ผิด การขาดธรรมะแบบนี้เลยทำให้เกิดปัญหามากมายมีทำนองเถื่อน มีท้องไม่มีพ้อ ออกหัก ผิดหวังเสียใจเกิดปัญหาต่างๆขึ้น อาตมาอยากนำเสนอ ให้มีการกล้าแค้น เหมือนเดิมแต่เปลี่ยนประเด็นมาใช้ธรรมะในการกล้าแค้น กล้าแค้นด้วยการมีธรรมะ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๓ ธรรมะกับความรัก)

จากข้อความข้างต้นเป็นข่าวกระแสการกล้าแค้นของเด็กวัยรุ่น การกล้าแค้นหมายถึง การที่วัยรุ่นผู้หญิงจะแข่งขันกันว่าใครจะได้นอนกับผู้ชายได้มากที่สุด เป็นข่าวที่กลายเป็นปัญหาสังคมในยุคปัจจุบัน

“...จริงโยมอาตมาช่วงนี้ก็อ่านหนังสือพิมพ์ก็พบข่าวอุบัติเหตุมากมาย เลยแทบทุกวัน ไม่ต้องหาเปิดดู เจอปั๊บเลยซึ่งส่วนมากก็เกิดจากความประมาทเลนเล่อผลอสติแป๊็บเดียวอย่างเช่นนี้เวลาเค้าพาหัวข่าวกลับบ้าน ที่เราเห็นกันอยู่ ปอ.๗๒ เมรกแตกชนเหล็กถนนแยกวัดเบญญฯ ดาย ๑ เจ็บ ๑๐ เลอะเลยเห็น โหม ย่างสด ๓๐ ศพ ย่างแห้งก็ไม่ได้ต้องย่างสดเลยนะ สะ ขอนแก่นสังเวฬแล้ว ๔ศพ จักรยานยนต์ครองแชมป์อุบัติเหตุแห่ม เราอ่านข่าวนี้มันก็สลดใจ บางที่ต่างประเทศเค้าทำสงครามกลางเมืองกันเป็นปี ๆ ยังไม่ตายเท่ากับช่วงสงครามของเราครั้งเดียวเลย...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๘ ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต นิยมนำข่าวที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทยและเป็นปัญหาที่อยากจะแก้ไข เมื่อยกข่าวเหล่านี้มาทำให้การแสดงธรรมะในแต่ละครั้งมีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ทำให้ผู้ฟังได้ทั้งธรรมะและรับทราบข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคมอีกด้วย จึงเป็นวิธีที่เหมาะสม

๒.๓ ใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบ

กลวิธีในการแสดงธรรมะในแต่ละครั้ง พบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต จะใช้เทคโนโลยีเพื่อประกอบการอธิบายธรรมะให้ร่วมสมัยอยู่เสมอ จนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยมีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมการนำเสนอภาพนิ่ง (Power point) ในการนำเสนอหรืออธิบายธรรมะเพิ่มเติม ทำให้ผู้ฟังเข้าใจธรรมะได้เร็วขึ้น จากการศึกษาจึงพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตใช้โปรแกรมดังกล่าวทุกครั้งที่มีการแสดงธรรมะ จึงพบกลวิธีการใช้สื่อเทคโนโลยีอธิบายธรรมะให้ร่วมสมัยในการแสดงธรรมะทั้ง ๑๔ ชุด แบ่งเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๒.๓.๑ ภาพยนตร์ประกอบเพลง

๒.๓.๒ โฆษณา

๒.๓.๓ เพลง

๒.๓.๑ ภาพยนตร์ประกอบเพลง

การใช้สื่อเทคโนโลยีอธิบายธรรมะให้ร่วมสมัย โดยการใช้ภาพยนตร์ประกอบเพลงหรือมิวสิกวิดีโอ เป็นกลวิธีที่พบมากที่สุดในการนำเสนอธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เหมาะสมสำหรับวัยรุ่นที่เฝ้ามองตามภาพยนตร์ประกอบเพลงเหล่านี้มาก่อน ทำให้การรับฟังธรรมะมีความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จากบทสนทนาของอาจารย์จตุพล ชมพูนิช ผู้ดำเนินรายการที่ได้ถามพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ก่อนเข้ารายการ ธรรมะเคลิเวอรี่ ชุดที่ ๖ ธรรมะกับครอบครัวได้ถามถึงกลวิธีบรรยายธรรมะที่เน้นการใช้สื่อเทคโนโลยีอธิบายธรรมะให้ร่วมสมัย ดังข้อความต่อไปนี้

“...อ.จตุพล : ในการบรรยายธรรมะของพระอาจารย์สมปองนะครับยังใช้มิวสิก วิดีโอในการประกอบการสอนด้วยและนอกจากนั้นบางทีก็มีหนัง

พระมหาสมปอง : ก็เป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเขา เพราะว่าเค้าก็ต้องดูหนัง ดูละคร ดูมิวสิกวิดีโอ เราเอามาพูดถึงธรรมะอย่างนั้นให้เขาเข้าใจได้ง่ายขึ้น

อ.จตุพล : ก็สื่อถึงกันหรือแม้แต่บางทีหนัง โฆษณานี้พระอาจารย์ก็เลยหยิบยกกันมา หนังโฆษณาที่เราเห็นในทีวีทุกวันนี่นะครับ บางคนมองไปเฉย ๆ ดูแล้วก็ผ่าน ไปสนุกบ้าง ไม่สนุกบ้าง แต่พระอาจารย์เอามาหยิบยก

กับธรรมชาติ

พระมหาสมปอง : หลายคนคิดว่าโฆษณาครอบงำชีวิตเรา เราต้อง
เปลี่ยนใหม่เอาสิ่งที่เราครอบงำมากกลายเป็นคาบ เป็นกระบี่ฟ้าคพื้นกิเลสของ
เรา ก็เลยเอาโฆษณามาต่างๆผ่านๆไปถ้าดูที่บ้านทุกคนก็ดูผ่าน ๆ แต่เอาตามว่า
เสียดายพระพุทธเจ้าให้ใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ ฉะนั้นเราเอาโฆษณา
มาสอนคน หนึ่งดูที่บ้านกับเอาตามาฟังบรรยายคนละทีว (ความรู้สึก)
(ธรรมชาติเคลียร์ ชุดที่ ๖ ธรรมชาติกับครอบครัว)

๒.๓.๒ โฆษณา

นอกจากภาพยนตร์ประกอบเพลงแล้ว มีการใช้โฆษณาที่เผยแพร่เป็นที่รู้จัก
ตามสื่อโทรทัศน์มาใช้ประกอบการนำเสนอธรรมชาติเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจธรรมชาติง่ายยิ่งขึ้น อีกทั้งยัง
ไม่รู้สึกเบื่อก่อนที่จะรับฟังธรรมชาติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการใช้โฆษณาประกอบการแสดงธรรมชาติ เช่น โฆษณาไทยประกัน
ชีวิต ที่มีคนเอาสุนัขไปปล่อยทิ้งที่วัด ท่านใช้ภาพโฆษณาประกอบการแสดงธรรมชาติดังตัวอย่าง
ข้อความต่อไปนี้

“...ดูสภาพรับ โยมเคยสังเกตไหมครับไม่เห็นหมาที่ไหนจี่เรือนได้ใจ
เหมือนหมาที่วัดนะ จี่เรือนหนักจริงๆ นะหมาจรจัดก็จี่ๆ หละแต่หมาที่วัด
ไอ้โหดดิโยม ส่วนมาก เอาตามก็เคยสังเกต พระพยอมก็เคยพูดว่าคนเราเห็น
อะไรที่ไม่ดีไม่ชอบก็จะ โยนให้วัดนะสังเกต ไหมถูกหมาออกมาเยอะ ๆ
ไอ้ตัวสวย ๆ เก็บไว้ ตัวจี่เหว่ไปปล่อยที่ ถูกต้อง ถูกแมวออกมาเยอะ ๆ
ตัวสวย ๆ เก็บไว้ตัวจี่เหว่ไปปล่อยที่ พระพุทธรูปสวย ๆ เก็บไว้ที่หิ้งเก็บไว้ที่
บ้าน ถ้าเกิดตกมาแขนหัก พระพุทธรูปคือ ไม่สมบูรณ์แล้วก็ไปไว้ที่ ไอ้โ
ขนาดดันไม้สมัยก่อนดันลั่นทม ดันลั่นทมสมัยก่อนเป็นต้นอับมงคลห้ามปลูก
ในบ้านแต่ปลูกที่ไหนได้ นำนยกลให้วัดหมดเลย...”

(ธรรมชาติเคลียร์ ชุดที่ ๑๑ ธรรมชาติผู้ชีวิต)

โฆษณาของเอไอเอสที่เป็นภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในลิฟท์ คือ ภายในลิฟท์
มีผู้หญิงสองคน ผู้หญิงคนหนึ่งหน้าตาสวยกำลังเร่งรีบ แต่ข้างนอกกำลังมีผู้ชายคนหนึ่งกำลัง
รีบวิ่งมาเพื่อจะให้ทันลิฟท์ แต่ด้วยความเร่งรีบของผู้หญิงสวยคนนี้ จึงรีบกดปิดลิฟท์ทันที แต่ผู้หญิง
อีกคนหนึ่งกลับ ไปกดเปิดเพื่อรอผู้ชายคนนั้น พอผู้ชายคนนั้นเข้ามาในลิฟท์ก็กลับไปกล่าว

ขอบคุณผู้หญิงที่สวยที่กดปิดลิฟท์เป็นโฆษณาที่สนับสนุนให้คนทำความดี โดยไม่หวังผลตอบแทน ดังข้อความที่ใช้บรรยายประกอบโฆษณาดังต่อไปนี้

“...อาจจะดูว่าคน ไทยรีบร้อนเกินไปหรือเปล่าคนจึงไม่ค่อยสนใจกันเหมือนโฆษณาตัวนี้แหละ บางคนอีกไม่กี่ก้าวจะถึงอยู่ลิฟท์ที่รีบเพราะตัวเองว่าตัวเองรีบจะขึ้น ไปทำงาน แหมเป็นพฤติกรรมที่น่ารักครับเมื่อมีคนแสดงน้ำใจต่อเราเราต้องรู้จักขอบคุณเค้า ถือว่าอยู่ด้วยกัน ได้แต่ผิดตรงไหนคุณ โยม ผิดคน โอ้โหขนาดแค่ ๒ ตัวเลือกลงยังเลือกผิคนะเนี่ย แค่ ๒ คนเองในชีวิตเรา ถ้าเกิดจะเกิดอะไรซักอย่างหนึ่งมันมีหลายตัวเลือกถ้าเกิดจะผิดพลาดบ้างมันก็เป็นเรื่องธรรมดาเนาะ ผู้หญิงคนนี้เค้าอุทิศน้ำใจที่เปรี๊ยะลิฟท์ให้แต่ผู้ชายคนนี้ไม่ขอบคุณซักคำ แต่เธอรู้สึกไม่น้อยใจดูหน้าตาเธอไม่น้อยใจอะไรเลยครับเหมือนบอกเราว่าการทำความดีไม่ต้องหวังพึ่งคำขอบคุณจากใครอย่าฝากความดีหรือความชั่วไว้ที่ปากคนอื่น...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๓ ธรรมะสู้ชีวิต)

ตัวอย่างโฆษณาอีกหนึ่งเรื่อง คือ โฆษณายาสีฟันสมุนไพรที่มีสีด้า เป็นภาพคนต่างชาติที่มีผิวสีด้ามาก น่ากลัว แต่เขาทำความดีทุกครั้ง คือช่วยเด็กหิบลูก โปร่งที่เด็กทำหลุดมือ แต่เมื่มาเห็นชายตัวดำคนนี้ ก็คิดว่าจะมารังแกลูกของตน ซึ่งชายคนนี้ก็ช่วยเด็กมาแล้วครั้งแล้วครั้งเล่า ซึ่งเป็น โฆษณาที่ สอนเรื่องอย่าตัดสินอะไรที่ภายนอก ดังตัวอย่างข้อความประกอบการแสดงธรรมะดังต่อไปนี้

“...ภาพโฆษณาเก่า ๆ ตัวนี้บางทีก็บอกข้อคิดสาระบันเทิงได้ อย่างองกันแต่เพียงเปลือกนอก คือ ตัวดำใจว่าจะใจดำเหมือนตัวนะครับ ยังไม่รู้อะไรเลยเข้าข้างลูกดำอย่างเดียว คนนี้เป็นคนไทยคงจะดำภาษาไทย คนนี้เป็นคนต่างชาติไม่รู้ฟังภาษาไทยรู้เรื่องหรือเปล่าแต่ก็โดนด่าบ๊ีบ ทำดียังโดนด่าคุณ โยม ถ้าเกิดทำชั่ว โดนด่าแน่นอน น้อยใจบ้างเหมือนกัน ท้อแท้บ้างเหมือนกัน ลูกไปงี้ก็ถูกคุณ โยม ก็ถูกลองทอยคูชิ ๘ ลูกรวมทั้งตัวเองเป็น ๘ รูปแสดงว่าก่อนหน้านี้ ๘ ครั้ง โดนด่าก่อนหน้านี้ ๘ ครั้งแต่ตัวก็ยังทำอยู่แสดงว่าแกศรัทธาในสิ่งที่แกทำศรัทธาในสิ่งที่เค้าเชื่อว่าเป็นสิ่งที่เค้าทำมันเป็นเรื่องดี ทำต่อไป โดนด่าครับเป็นเรื่องธรรมดา ใจ ดูอย่างนี้หน้าตาน่ากลัวจริง ๆ

เนาะ แต่คนเราย่อมองกันแค่เปลือกนอกนะ ตัวดำใช้ว่าจะใจดำ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๓ ธรรมะสู้ชีวิต)

“...ความรักมีอยู่ ๒ แบบลูก ในโฆษณาเขาบอกว่า คนเรามีรักสองทาง ทางที่หนึ่งความรักที่เป็นของคู่กันตั้งแต่อดีตนะครี๊บ เกิดมาชาตินี้เจอหน้ากัน รักกันเลขนะครี๊บ พออย่างที่สอง คือ ความรักที่เกือตูลกัน ในปัจจุบัน...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๓ ธรรมะกับความรัก)

๒.๓.๓ เพลง

การใช้บทเพลงในการนำเสนอธรรมะ เป็นกลวิธีการแสดงธรรมะที่สามารถดึงดูดใจผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ซึ่งควรเลือกเพลงให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ใช้บทเพลงดอกไม้บานประกอบการแสดงธรรมะ ดูตัวหนังสือที่หน้าจอ(คอมพิวเตอร์)นะ ภูเขาใหญ่กว้าง ตั้งสายน้ำฉ่ำเย็น ค้างนภาอากาศอันบางเบา ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๔ ธรรมะกับวัยรุ่น)

“...เพลง “ หนูขอวันทา บูชาผู้มีพระคุณ พ่อแม่ที่เลี้ยงเรอบอน เมตตา การุณย์ทุกอย่าง อุ้มท้อง ๕ เดือนแม่คอยระวังอยู่ทุกก้าวย่าง คลอดลูกเจ็บปวดจนร้องคราง พออุ้มลูกวางอ้อมอกเปรมปรีดิ์ น้านมมารดา กลั้นมาจากเลือดในทรวง ให้ลูกคืบคินทาน ไม่เคยหวง รักเราคั่งดวงฤดี ป่วยร้องงอแงพ่อแม่กังวล คอยอุ้มพัควี ผ้าอ้อมเปราะอะ อีเปื้อนเหม็นฉี่ ยื่นให้ไม่มีรังเกียจเคียดจันท์ ลูกเปรียบดังเหมือนดวงใจแม่ พ่อรักเอื้อเพื่อแม่ แม่ดูแลคุ้มครองป้องกัน ในแดนโลกนี้ ไม่มีรักใครเทียมทัน ความรักพ่อแม่เท่านั้น คือความรักจริง มั่นคง หนูขอทำดีบูชาบิดามารดา บุญคุณท่านล้นดินท้วมแดนฟ้า เหนือกว่าคำบรรยาย กราบเท้าวันทา ขอแทนคุณท่านจนวันชีพวาย ตราบแต่แก่ดูแล ไกล่กาย เพื่อลูกหญิงชายตระหนักบุญคุณ”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๔ ธรรมะกับวัยรุ่น)

ตัวอย่างบทเพลงข้างต้นท่านได้ใช้ประกอบในการสอนเรื่องพระคุณของพ่อแม่ ในขณะที่กำลังแสดงธรรมะถึงเรื่องพระคุณของพ่อแม่ ท่านจะให้ผู้ฟังนั่งพนมมือ แล้วระลึกถึงพ่อแม่ แล้วเปิดเพลงคลอทำให้ผู้ฟังซาบซึ้งใจมากยิ่งขึ้น

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการแสดงธรรมะโดยใช้สื่อเทคโนโลยีอธิบายธรรมะให้ร่วมสมัย พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต สื่อต่างๆที่ทันสมัย มีทั้งบทเพลง ภาพยนตร์ประกอบเพลง โฆษณา มาประกอบอธิบายเพิ่มเติม ทำให้ผู้ฟังเข้าใจธรรมะได้เร็วขึ้น และรู้สึกว่าธรรมะเป็นเรื่องใกล้ตัว อยู่ในชีวิตประจำวันของเรา แม้แต่การดูโฆษณาหรือฟังเพลงก็เกี่ยวข้องกับธรรมะได้เช่นเดียวกัน จึงถือเป็นกลวิธีที่มีความเหมาะสมและน่าสนใจในการแสดงธรรมะให้คนรุ่นใหม่หรือกลุ่มวัยรุ่น หรือทุกวัย ได้สนใจที่จะฟังธรรมะมากขึ้น ด้วยกลวิธีที่แปลกใหม่น่าสนใจ

๒.๔ ปุจฉาวิชันนา

การดำเนินเรื่องในการแสดงธรรมะ โดยการใช้ปุจฉา-วิชันนาเป็นขนบการเทศน์ของพระสงฆ์มาแต่อดีต กลวิธีนี้ยังคงทันสมัยและสามารถดึงดูดความสนใจของผู้สนใจธรรมะได้ดี จากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ได้มีการพัฒนาใช้กลวิธีปุจฉา-วิชันนาในการแสดงธรรมะ โดยพัฒนาจากการถามตอบกับพระสงฆ์โดยตรง ก็จะพัฒนาเป็นการเชิญพิธีกรที่เป็นดารา นักแสดงที่โด่งดังมาร่วมเป็นผู้ดำเนินรายการ แล้วจะพูดคุย ตั้งคำถาม แล้วให้พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตเป็นผู้ตอบคำถามเพื่อนำเข้าสู่ประเด็นที่จะแสดงธรรมะในแต่ละโอกาส พบตัวอย่างดังกล่าว ในการแสดงธรรมะชุดที่ ๓ – ๑๔ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การใช้ปุจฉา-วิชันนา พบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้วิธีให้มีผู้ดำเนินรายการซึ่งเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก เช่น อาจารย์จตุพล ชมพูนิช เป็นนักพูดที่มีชื่อเสียง นอกจากนี้ยังมีดารานักแสดงชื่อดัง เช่น คุณมดดำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...อ.จตุพล : พระอาจารย์ครับ การมีความรักเป็นสิ่งที่ดีใช่ไหมครับ

พระมหาสมปอง : ใช่ครับคุณ โยม แต่คิดว่าน่าจะมีความรักในวัยที่

เหมาะสมบางคนกำลังเรียนแล้วจะมีความรักก็อาจจะไม่ได้บ้าง แต่ต้องเหมาะสมต้องควรด้วยถึงจะคู่ดีแล้วมีธรรมะด้วย

อ. จตุพล : ครับ คือ ขึ้นอยู่กับกาลเทศะทั้งเวลาและที่สถานที่

พระมหาสมปอง : ใช่ มีกำลังใจในการเรียนนิด ๆ หน่อย ๆ ก็พอแล้ว
อย่าให้มากเกินไปจนเกิดปัญหา...”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุดที่ ๓ ธรรมะกับความรัก)

“...อ. จตุพล : ธรรมชาติที่พระอาจารย์สมปองได้บรรยายไปนี่จะทำให้คุณสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้เลยหรือครับ

พระมหาสมปอง : บั้วมี ๔ เหล่า เหนื่อน้ำ เสมอน้ำ อยู่ในน้ำ แล้วก็บุคคลที่เป็นอาหารของปลาและเต่า อาตมาเชื่อว่าคนที่ฟังอาตมาจะเป็น ๑ ๒ ๓ นะเป็นบัวที่เหนื่อน้ำฟังปุ๊บกลับไปรักคุณพ่อคุณแม่ได้เลย ๒ เป็นบัวที่ เสมอน้ำต้องอธิบายต้องฟังนานหน่อย ค่อยทำ บั้วดอกที่ ๓ คือต้องฟัง ต้องอธิบายแล้วเห็นตัวอย่างเห็นคนอื่นทำจึงมั่นใจแล้วว่าจะทำได้ ฉะนั้นเราก็เชื่อว่าคนที่ฟังธรรมะจนจบก็ต้องเป็นคนที่สามารถอยากไปเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมจะช้าหรือเร็วเท่านั้น...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๖ ธรรมะกับครอบครัว)

“...อ. จตุพล: ความประมาทเกี่ยวอะไรกับทางด้านของพระพุทธศาสนา

พระมหาสมปอง : จะเรียกว่าปัจฉิมโอวาทของพระพุทธเจ้าก็ได้ ภิกษุทั้งหลายขอให้เธออยู่ด้วยความไม่ประมาท สำคัญมากเลยคำสอนพระพุทธเจ้า มากมาย พระองค์เน้นในเรื่องของความไม่ประมาท อาจารย์จตุพลถ้าเราเข้า วัดเองก็มีคนงูเข้าวัด อาจารย์จะเอาอะไร

อ.จตุพล : เอาเข้าเองดีกว่า

พระมหาสมปอง : มีคนนั่งฟังเทศน์ กับนอนฟังพระสวดจะเอาอะไร

อ.จตุพล : เอานั่งดีกว่า

พระมหาสมปอง : พนมมือเองกับสัปเหร่อจับพนมเอาอะไร

อ.จตุพล : เอาพนมเองดีกว่า

พระมหาสมปอง : เห็นไหมประมาทในวัยก็มี ประมาทในเวลาแหม เวลาเท่านั้นเท่านี้ คนไทยไม่ค่อยตรงเวลาเลย

อ.จตุพล: คือเรื่องหลาย ๆ คนอาจจะไม่คิดนะความประมาทนั้นนำ อะไรมาสู่เราบ้าง ทั้งชีวิตทั้งร่างกาย ทั้งทุพพลภาพบางทีพอเป็นไปแล้วก็มี ปัญหาของตัวเอง ปัญหาชีวิต จิตใจ บางที่เป็นถึงครอบครัวแล้วบางทีไปถึง ปัญหาสังคมด้วย ถ้าหากยังไม่ตายก็ยังคงมานั่งเลี้ยงดูกันอีกมีปัญหาอะไร ตามอีกเยอะแยะเลยทีเดียวนะ เรามีทางแก้ปัญหาดังนี้ไหมครับท่านครับ

พระมหาสมปอง : มี อาตมาเวลามีปัญหาก็อยู่กับปัญหาแป็บหนึ่งนะ ประเทศไทยเราก็ควรเป็นอย่างนั้นมีปัญหาอะไรอยู่กับปัญหาชั่วกระยะหนึ่ง

แล้วต้องหาวิธีแก้ไข คนขณะมีคำตอบในทุกปัญหาเช่นเดียวกันกับเรื่องนี้ใช้สติ ใช้สติในการที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหานั้นการมีสติก็คือผู้เป็น ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พระพุทธเจ้าสอนไว้แล้วผู้รู้ คือ ผู้ไม่โง่ รู้กฎ กติกา รู้มารยาท รู้ศีลธรรมรู้ทุกอย่าง ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๘ ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ)

“..มดคำ : ท่านผู้ชมครับ ท่านผู้ชมกำลังอยู่กับมดคำกับรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่นะครับ ท่านผู้ชมครับหลาย ๆ คนครับเล่าให้มดคำฟังว่าชอบการบรรยายของพระมหาสมปองมาก ๆ เพราะว่าไม่เคยได้นั่งฟังเลย ๆ นะครับ จะมีกิจกรรมให้คิดให้ทำกัน ไป แต่สำหรับวันนี้มดคำมีอีกช่วงหนึ่งครับ ช่วงที่เรียกว่าปุจฉา วิชัชนาก็เป็นอีกตอนหนึ่งที่มาสร้างสีสันให้กับการบรรยายนั้นน่าสนใจมากยิ่งขึ้นครับ

พระมหาสมปอง : ก็ปกติอาตมาเวลาปุจฉา วิชัชนาตอบปัญหานี้ก็จะตอบกับพระด้วยกัน ถือว่าวันนี้ถือว่าเป็นโอกาสดีมากที่ได้ตอบกับคุณมดคำ ซึ่งเป็นฆราวาส เพราะว่าทาง โลกทางธรรมก็จะมีแง่คิดมีมุมมองที่แตกต่างกันอยู่ ก็เรียกว่ามีมุมมองต่างมุมมองกันอยู่ที่ด้วยว่ามีมองต่างมุมมองกันแล้วก็สรุปเป็นข้อคิดให้กับคนทาง โลกทางธรรมบ้างจะไปด้วยกัน ได้ยังไง

มดคำ : หมายถึงว่าน้อง ๆ จะมีคำถามเข้ามา มดคำก็จะตอบแบบทางโลก ทางพระอาจารย์ก็จะตอบในทางธรรม ก็จะมีคำถามแบบช่วงเด็ก ๆ ของแก่นะครับช่วงปุจฉา วิชัชนาในธรรมะเคลิเวอร์รี่จะเป็นยังไงต้องให้คุณผู้ชมเป็นผู้ตัดสินใจกันนะครับไปชมพร้อม ๆ กันเลยนะครับ

มดคำ : น้อง ๆ ซึ่งเมื่อก็ได้ฟังการบรรยาย ได้ฟังการพูดคุยในแบบธรรมะเคลิเวอร์รี่แล้วเราเชื่อว่าหลาย ๆ คนคงยังมีคำถาม นะครับคำถามใรมีอะไรบ้างยกมือขึ้นแล้วเดี๋ยวเรามาพูดคุยกันครับเชิญเลยครับ

ถาม : อยากรจะถามว่าถ้ามีก๊ิกผิดศีลไหมคะ

พระมหาสมปอง :: พี่มดคำตอบก่อนมีก๊ิกผิดไหม

มดคำ : อย่างพี่มันหากก็ยากจะน้องเฮ้ย แต่ถ้าพูดในทางมดคำแล้วนี่ความจริงแล้วถ้ายังไม่ได้แต่งงานกันหรือเรายังไม่ได้ไปแย่งใครเขา ถ้าคนที่เป็นก๊ิกกับเราแล้วยังไม่ได้มีเจ้าเข้าเจ้าของอะไรแล้วนี่ เราก็คงจะไม่ผิดนิกออกไหมฮะ เพราะต่างคนก็ต่าง ไม่ได้มีเจ้าของยัง ไม่ได้เป็นของใคร

ของใคร มาคบกันก็เหมือนกับลงใจกันก่อนก็อย่างนี้ มันก็ไม่น่า
จะคิดนะ ในความคิดของมดดำ

พระมหาสมปอง: เขาบอกว่าที่ไคมีรัก ที่นั่นมีทุกข์ พวกก่อนแล้วจะพูด
อะไรเนี่ย รู้ได้ยังไงไม่เคยพูดที่ไหนเลยนะ ก็พยายามที่จะชมเด็กเขาฉลาด
ที่ไคมีรัก ที่นั่นมีทุกข์จะนั่นขอให้เราไปเฉพาะที่ไคดู เราอย่าไปที่นั่นเพราะ
ที่ไคมันมีรัก แต่ที่นั่นมันมีทุกข์ ที่ไคก็เช่น โรงเรียนของเราเจ้าพระยาวิทยาคม
บ้านของเรา ครอบครัวของเรา วัควาอารามที่จะให้ธรรมะให้ความรู้แก่เรา
ห้องสมุดอินเตอร์เน็ตให้ความรู้ที่มันเป็นความรู้นะ ที่นั่นก็เช่นเซค ผับ
คลับบาร์ แหล่งอบายมุข แว่น บอย สไปร์เกิดอะไรอย่างนี้อันตรายมาก ๆ เลย
สำหรับเรื่องของการมีกิ๊กมีอะไรนี้ในทางพระพุทธศาสนา ก็เหมาะสมจะ
ไม่ได้บังคับแบบว่าห้ามๆๆๆ เลยนะ แต่ให้เราพิจารณาเค้าบอกว่าบางคนมี
ความรักไปลูก มีความรักแบบทรมาณมากมาย คิดว่าการมีแฟน การแต่งงาน
เป็นสวรรค์ที่ไหน ได้เป็นแค่นรกเปลี่ยนขุมเท่านั้นเอง หนักยิ่งกว่าเดิมอีก
ถ้าถึงบอกไว้ว่าสิ้นสุดที่ความเจ็บปวดคิดว่าเจ็บปวด ไม่มีวันสิ้นสุด เข้าใจ
ไหมลูก โปรดฟังอีกครั้งหนึ่งความรักของวัยรุ่นพวกเรามันเหมือนเม่นลูก
เคยเห็นเม่นไหมครับ ไปสวนสัตว์ดูสิดูลูก เม่น ใจลูกเวลามันอยู่ใกล้ ๆ กันลูก
มันจะชอบอุนไม่เหินบหนาวแต่ขนมันจะทิ่มแทงกันเหมือนกับแฟนคำพูด
คำจวนัดแล้วไม่มาอย่างนี้ อย่างนี้ ขนเม่นมันจะทิ่มแทงกันครับ มันไม่เหิน
หนาวแต่มันเจ็บปวดบางทีเม่นมันอยู่ห่างกันครับ มันไม่เจ็บปวดแต่มันเหิน
หนาว ฉะนั้นความรักของวัยรุ่นจึงแบ่ง เหินบหนาวแต่เจ็บปวด หรือไม่ปวด
เจ็บแต่เหินบหนาวเราต้องเลือกเอาเอง วาดภัยมันมีลมพัดมาก่อนนะถึงจะรู้
อัครภัยมันมีควันขึ้นมาแล้วก็มีไฟตามมามันมีสัญญาณให้รู้ดู อุทกภัยน้ำ
มาแล้ว น้ำมาแล้ว น้ำท่วมแน่นอนแต่ก็กับใครนี่มันอันตรายครับคุณมดดำ
ก็กับภัยมันจะมาเรื่อยๆ ยิ่งเจ็บยิ่งอันตราย ฉะนั้นแล้ววัยรุ่นอย่างพวกเราถูก
อย่าเพิ่งไปมีความรักแบบนั้นเค้าบอกมีความรักในวัยเด็กเหมือนเหล็กขึ้น
สนิม มีความรักในวัยเรียนเหมือนจุดเทียนกลางสายฝน ความรักของวัยรุ่น
เหมือนฝุ่นที่เกาะรองเท้า ความรักของคนเง่าเหมือนงูเห่าเข้าครอบครอง

มดดำ : ก็อย่างที่บอกแปลว่าความรัก จริง ๆ แล้วมาปมัยคงไม่บาป
หรอกแต่ถ้าสมมุติมันทุกข์ใหม่รักแล้วก็มีทุกข์ มันทุกข์กาย ทุกข์ใจด้วย

ไอ้โหมะนี่คือข้อสรุป เอาละครับน้อง ๆ พอที่จะมีคำถามอีกโหมะ
เชิญเลยจ้า

ถาม : ก็คือว่าเวลาสอบค่ะแล้วเพื่อน ๆ มาขอลอกข้อสอบ แล้วพอหนู
ไม่ให้เพื่อนลอกข้อสอบหนูรู้สึกจะคะ การที่หนูไม่ให้เพื่อนลอกข้อสอบนี้
เป็นบาปไหมคะ

มดคำ : ถ้าสมมุติในทางธรรมรู้สึกว่ โอเคมันเป็นเจตนาที่ดีไอ้โหมะที่
แบบว่าโอเคนี้กฎ กติกา มารยาทที่ครู บาอาจารย์หรือเค้าวางมาให้ว่าเราห้าม
ลอกข้อสอบกันเพราะข้อสอบคือข้อพิสูจน์ในการเรียนของเราเท่านั้น
การความรู้ของเราแคไหนเราก็ทำไปแค่นั้น ถูกต้องโหมะบรรดาคุณครู
ทั้งหลายเขาจะให้นักเรียนอย่างนี้ว่าเรารู้แคไหนทำแคนั้นถ้าเพื่อนมาลอกเรา
ไม่ให้ลอกถูกต้องโหมะมันคงไม่ผิดหรือคะมันคงไม่ผิดเท่าไรหรือ
แต่หมายถึงว่ามันคงจะผิดใจเพื่อนนะผิคนั่นอน แต่ถ้าสำหรับพระอาจารย์
ละครับถ้าน้องเค้าสอบแล้วไม่ให้เพื่อนลอกข้อสอบ น้องเค้าผิดหรือบาป
ไหม

อ.สมปอง : อันคับแรกครับแตงน้ำใจครับ ไม่ให้เขาลอก พระอาจารย์นี่
ไอ้โหมะมัดเด็ก ๆ เรียน โง่มากครับสอบได้ที่ ๑ ครับ อ้าว มีอีก ๘ คน โง่กว่า
พระอาจารย์มีเพื่อนมาขอลอกพระอาจารย์ พระอาจารย์ต้องยอมรับนะมันก็
ต้องใจแข็งนะ ไอ้โหมะไม่ยากให้เป็นอย่างนั้น พอเคยให้เพื่อนลอกครับแล้ว
อาจารย์ก็เอาไปตีครับ ก็ตีบอกให้เอาไปให้เพื่อนลอกด้วยบอกทำไม่ต้องตีผม
ครับผมให้เพื่อนลอก อ้าวก็เพราะว่าอย่างนี้เพื่อนจะฉลาดหรือเปล่าสมปอง
ทำให้เพื่อน โง่และเค้าเรียกว่าเวลาเราช่วยคนเราอย่าสงสาร เราอย่าสงสาร
คนเวลาเราช่วยคนนะเพราะยิ่งความสงสารคนมันยิ่งทำให้เค้าอ่อนแอเราต้อง
ฝึกให้เค้าบอกนายต้องอ่านตรงนี้ ต้องดูตรงนี้ ต้องดึงตรงนี้พระอาจารย์ก็ต้อง
ฝึกอย่างนี้ พระอาจารย์เคยลอกเพื่อนครับยังงี้ไอ้โหมะรู้กันทั้งประเทศหรือเปล่า
เนี่ย ทำไมอาจารย์จับได้รู้โหมะคุณมดคำ พระอาจารย์ไม่เก่งภาษาอังกฤษไป
ลอกภาษาอังกฤษครับ เผอิญผิก็ผิคนเหมือนกัน ถูกก็ถูกเหมือนกัน ไอ้ถูก
เหมือนกันอาจารย์บอกไม่เท่าไร แต่ผิคนเหมือนกันมันไม่น่าจะเป็นไปได้
เอ้อจะลอกทั้งทีก็ไม่ฉลาดเอาตมา ไอ้ไปลอกเพื่อนเลย ไอ้โหมะวันนั้นอายมาก
อาจารย์รู้ อาจารย์ก็เรียก ไปนั่งคุยเลยไม่ได้นะท่านสมปองนี้ไปลอกเพื่อนไม่ได้

นะ ท่านต้อง ไปอ่านตรงนั้น ตรงนี้ ตรงนี้ หลังจากนั้นก็ไปอ่านเองศึกษาหา
 ความรู้เอง เรามีความรู้เท่าไรเราก็เอาเท่านั้น เพราะการสอบจริง ๆ เป็น
 การวัดผลประเมินผลว่าคุณเรียนมาแล้วคุณมีความรู้เท่าไรนี่เป็นสิ่งสำคัญ
 นะลูกนะ ฉะนั้นแล้วถ้าเราเจตนาดี ไม่อยากให้เพื่อน โง่ เหมือนเดิมอยากให้
 เพื่อนฉลาดขึ้นเราก็เลย ไม่ให้เค้าลอกเพื่อพัฒนาตัวเองอันนี้ก็ ไม่บาป
 อย่างแน่นอนเป็นการกระทำที่ดีเลิศ

(พระมเหศวริศรุท สุคติ ๑๔ พระมเหศวริศรุท)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการใช้บุุญญา-วิสัยชา หรือการถามตอบที่มีความน่าสนใจ
 ถึงแม้จะเป็นวิธีการแสดงธรรมะแบบดั้งเดิมที่มีมานานแล้ว แต่พระมหาสมปอง คาลปุคฺโต
 ได้ใช้กลวิธีการเชิญคารา นักแสดง เข้าร่วมในการถามตอบดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงทำให้
 การแสดงธรรมะด้วยกลวิธีนี้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

๒.๕ การแทรกอารมณ์ขัน

จุดเด่นในการแสดงธรรมะของพระมหาสมปอง คาลปุคฺโต อีกประการหนึ่ง
 พบว่า กลวิธีที่ใช้มากที่สุดและกลายเป็นจุดเด่นของพระมเหศวริศรุท คือ การใช้อารมณ์ขัน
 ร่วมกับการแสดงธรรมะ โดยจะเน้นให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมทำให้ธรรมะมีความสนุกสนาน
 มากยิ่งขึ้น ลักษณะการใช้อารมณ์ขันของพระมหาสมปอง พบว่ามี ๓ ประการ ได้แก่

๒.๕.๑ อารมณ์ขันแบบเล่าเรื่องขำขัน

๒.๕.๒ อารมณ์ขัน โดยการเล่นคำ

๒.๕.๓ การใช้คำพูดเสียดสีประชดประชัน

๒.๕.๑ อารมณ์ขันแบบเล่าเรื่องขำขัน

กลวิธีการใช้อารมณ์แบบเล่าเรื่องขำขันเป็นลักษณะการเล่าเรื่องที่นำขำขัน
 แทรกในการพูดแสดงธรรมะ โดยเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงบ้าง หรือสมมติขึ้นบ้าง
 จากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปอง คาลปุคฺโต ใช้กลวิธีดังกล่าวจำนวนไม่มากนัก
 พบตัวอย่างในการแสดงธรรมะจากชุดที่ ๑ ธรรมะ ไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด ๑ ชุดที่ ๑๓ ธรรมะ
 นำชีวิต และชุดที่ ๔ ธรรมะจากในหลวง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...พุดถึงเค็กอนุบาลประทับใจเค็กอนุบาลมาก เค็กอนุบาลจะมี ความมั่นใจในตัวเองว่าเขาเป็นคนน่ารัก เวลาไปเจอพระไปตั้ง โรงเรียน โคดตัดหน้าพระ จ๊ะเอ๋!พระ เสียงมั่นใจมากกว่าเป็นคนน่ารัก ฟันก็หลอ ๆ หน้าตาขงเค็กนรก พระ ๆ พระไปไหนเหรอ คิดว่าตัวเองน่ารักมากเลย อ้อพระไปบรรยายลูก ยังไม่ถึงเวลาไปเข้าห้องน้ำล้างหน้าล้างตาก่อน ไปเข้าห้องน้ำเหรอ ไซ้แล้ว ไปด้วยคนคิ บางทีผู้ชายมันตาม ไปจริง ๆ กรับ แล้วคิคดูห้องน้ำใน โรงเรียนบางครั้ง ถ้าเป็นห้องน้ำค็ค ๆ เค็กจะมีประตุ ไม่มีคิซคิเพราะว่าข้างล่างมันต้องมีช่องไว้เผื่อมีอะไรคิขึ้นจะ ได้เข้าไปช่วย ค็คได้ แล้วคิคดูเราต้องไปเข้าห้องน้ำอย่างนั้นเพราะว่าเค้า ไม่มีห้องน้ำให้ เราเป็นพิเศษ เราก็ทำตัวง่ายไปพระสบาย ๆ ไป เข้าไปบางทีช่องมันค็คกรับ ถ้าหน้าพวกเราไม่มีปัญหาแต่หน้าค็คกรับ บางทีเรากำลั้งนั่ง เข้าใจไหมค็คกรับ เข้าใจความรู้สึกพระไหมค็คกรับ กำลั้งให้อาหารห่านอยู่ณะค็คกรับ กินนะกินนะ อะโรอย่างเนี่ย กำลั้งให้อาหารห่านอยู่เลยจะปล่อยขพอล โลกลงคห่าน บางที หน้าโผล่มาจ๊ะเอ๋ มันจะมาจ๊ะเอ๋ไรคตอนนี้ จ๊ะเอ๋ ผู้ใหญ่บ้าอะไรมันจะหัวเราะ คังขนาดนั้น จ้างไป ๒๐ ขำเป็น ๑๐๐...”

(ธรรมะเคลิเวอริ์ ชุดที่ ๑ ธรรมะไม่น่าเบืออย่างที่คิค ๑)

“... มีเค็กอนุบาลนั้นแหละจะใส่บาตร ขายใส่บาตรใส่ยังงิ ขายพุด ถ้าคิคพระมารูปค็คเวกัใส่ไปเลย ถ้าคิคพระมาหลายรูปก็ใส่จากหัวไปหาหาง พอลานเห็นพระมากัค็คอาหาร ใส่หัวพระ (จากหัวไปหาหาง) ขายคิคินมา คคกใจ คคคคคทำอย่างนั้นบาปแยะจับ ได้ไม้กวาดกวาดข้าวจากหัวพระไปเลยนะ ขายบาปหนักยิ่งกว่าหลานอีกนะ...”

(ธรรมะเคลิเวอริ์ ชุดที่ ๑ ธรรมะไม่น่าเบืออย่างที่คิค ๑)

“...พอพุดถึงความเมาเป็นคัคครู้กับพระนะคุณ โยม คนที่นรกสร้างสรรคัค สวรรคัคจคัคจ่าหน้าย เป็นอย่างนั้นนะ การงานคตอนนี้อาตมาก็ค็ค ๆ คุณ โยมวัน นั้นไปบรรยายก็ค็คกลับมาค็คคนเมาก็ค็คกลับมาคิคิน โขซัค โขเซมาแล้วแกก็ไปพุด คคองเสาไฟฟ้า แกก็จับคคคคคออกมาแล้วก็ไซ้ ไซ้ที่รูเสาไฟฟ้าคุณ โยม เราคิคิน ไปถึงก็เลย เอ้า โยมทำอะไรนะ อ้อผมกำลั้งไซ้ประตุบ้านค็คกรับหลวงพี่ ไอ้แก เมาจริง ๆ อาตมาก็เลยแห่แก คงไม่มีคิรออยู่หอรอกคุณ โยม แกก็มองไป ยอดเสา ว่าอาตมาเลยไอ้เป็นพระอะไรทำไม โง่จริง ๆ เลยจะไม่มีคคคคคอยู่ได้

ยังข้างบนยังเปิดไฟอยู่เลย แสดงว่าแกเมาจริง ๆ นะคุณ โยม บอกแล้วให้ดื่ม แลกตาชอย ดื่มเหล้าเมาก็เป็นอย่างนั้น พอตื่นเข้ามาอีกแล้ว โยบไปทดลองส่ง ท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่มากเท่าไร มาเจอพระป๊อบ สวัสดิ์ปีใหม่ครึ่งหลวงที่ สมปอง อาแฮปี่นิวเอียร์นะ โยมนะ ตามภาษาฝรั่งเลยนะ หลวงที่สมปองครึ่ง ปีใหม่ทั้งทีขอเหล้าซักขวดหน่อยครับ โอคุณ โยมสิ่งที่ทำให้ขาดสติขนาดนั้น อาตมาไม่สนับสนุนหรือคุณ โยม โอ้มันขาดสติจนผมขอเงินไปซื้อได้ ไหมครับ นี่ไม่ได้เล่นที่ก็ต้องเอาด้วยกลไซ้ไหมคุณ โยม อ้าวหลวงที่พูดครึ่งหลวงที่ จะไม่ให้ผมไซ้ไหมครับ ทำไมครึ่งหลวงที่ถ้าเกิดซื้อเหล้ามันขาดสติ แต่ถ้า เกิดขอเงินมันไม่ขาดสติหรือคุณ โยมแต่ว่ามันขาดปัญญา โอแสดงว่าหลวงที่ สมปองมีปัญหาไซ้ไหมครับ มีสิคุณ โยม จ้าหลวงที่บอกผมหน่อยฟัง โน้นมัน อยู่ตรงไหนครึ่งหลวงที่ อาตมาก็ซื้ออ้อฟัง โน้นมันก็อยู่โน้นคุณ โยม แกก็มา เดินข้ามสะพานลอยไป โอ้มาขังรู้จักข้ามสะพานลอยนะ ใครไม่ข้ามอายุคน เมานะพอ ไปถึงฝั่ง โน้นแกไปเจอคนแกก็ถาม พี่ ๆ ฝั่งโน้นอยู่ไหนครับ โยมคนนั้นก็ชี้กลับมาที่อาตมา รู้สึกความชวมาเยือนยังงไม่รู้ว่า ออกเข้าฝั่ง โน้นก็ฝั่งที่พระยืนอยู่นี่ง เท่านั้นแหละแคะ โคนเสียงดังเลยคุณ โยม โอ้เป็น พระภาษาอะไรบอกตัวเองมีปัญหาขนาดฝั่ง โน้นยังบอกไม่ถูกเลย เป็นชะ อย่างนั้นนะคุณ โยม...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๑ ธรรมะนำชีวิต)

“...เรื่องที่อาตมาชอบก็คือเรื่องของการใช้ราชาศัพท์คนในกรุงเทพฯ ใน ปริณพดลแท้ ๆ บางทีใช้ราชาศัพท์ไม่คล่องพูดผิดพูดถูกหลายคนเลยพูดผิด ๆ ถูก ๆ มากมายแต่มีครั้งหนึ่งพระองค์เสด็จไปต่างจังหวัดซึ่งคนต่างจังหวัด ไม่น่าจะใช้ราชาศัพท์คล่องแต่กลับใช้ราชาศัพท์ได้คล่องแถมมากพะยะค่ะ เสด็จไปนั่น ไปนี่เสวยนั่น เสวยนี่ในหลวงก็ทนมไม่ไหวก็เลยถามเธอเคยเข้าริ้ว เข้าวังที่ไหนหรือเปล่าทำไมใช้ราชาศัพท์คล่องเหลือเกิน แอ้ก็เลยอ้อหามีได้ พระเจ้าค่ะคือข้าพระพุทธเจ้าเคยเป็นลิเกเก่ามาก่อนพอดีตอนนี้แก่แล้วเล่นลิเก ไม่ไหวก็เลยมาทำไร่ทำสวน แต่ซื่อเดี๋ยวนั้นท่านอาจารย์ยังดุพล็ซื่อเดี๋ยวนั้น หลวงเหลือบไปเห็นนกเอานั้นนกอะไรมีที่ตัว อ้อมีอยู่ ๑ พระองค์พระยะค่ะ พอดีพระมหาสีบินหนีไปทิ้งพระ โอรสไว้ ๒ พระองค์ทั้งให้พระบิดาเลี้ยงแต่ เพียงผู้เดียวคุณพระยะค่ะ พระ โอรสองค์เล็กยังอ้อแอ้อยู่เลยผู้ที่ติดตามในหลวง

ไปไอ้โหยงนี่มียิ้มกันใหญ่ขนาดในหลวงพระองค์ยังแยมพระสรววยังยิ้มให้
เลยเป็นความประทับใจสุด ๆ ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๔ ธรรมะจากในหลวง)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการใช้อารมณ์ขันแบบเล่าเรื่องซ้ำขึ้นที่น่าสนใจและ
สร้างความสนุกสนานให้กับผู้ฟังธรรมะได้เป็นอย่างดี

๒.๕.๒ อารมณ์ขันโดยการเล่นคำ

กลวิธีการแสดงธรรมะใช้อารมณ์ขัน โดยการเล่นคำ พบว่าพระมหาสมปอง
ศาลปุตุโตใช้เป็นประจำ มีลักษณะของการเล่นคำ เล่นภาษา ซ้ำคำ ทำให้กลายเป็นเรื่องตลก
ซึ่งพบในการแสดงธรรมะทั้ง ๑๔ ชุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...หนุ่มอีสานบ้านพระอาจารย์ไปจีบสาวเหนือ เรื่องภาษาสำคัญ
นะครับไปจีบสาวเหนือนั่งคุยกันอยู่ซักพักหนึ่งมีกลิ่นบั้งออกมา ผู้หญิง
คนเหนือผายลม ไปกินถั่วมาหรือเปล่าไม่รู้นะ ตดแป๊ะออกมาเธอพยายาม
จะบอกเธอเป็นคนตดเอง ตดเจ้าๆๆ คนอีสานเจ้า มันคล้ายๆ เจ้า แปลว่า
คุณครับ ตดเจ้า ๆ ตดคุณๆ ฮ่วยตดข่อยจังได้เดี๋ยวนี้ ตดเจ้านั้นแหละ ฮือ
บ่อ ใจ้ ๆ พยายามอธิบายต่อ ตดเจ้าๆ ฮ่วยตดแล้วกะยอมรับเนดี ตดเจ้าละบ่อ
แมนตดข่อย ไม่ใช่ ตดเจ้าๆ พยายามอธิบายกันสุดท้ายก็ไม่เข้าใจเพราะ
ความไม่เข้าใจทางภาษานี้เอง...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑ ธรรมะไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด ๑)

“...เพราะว่าเราเป็นคน (ไทย) อยู่บนผืนแผ่นดิน (ไทย) เราต้องรัก
ความเป็น (ไทย) เราต้องกินของ (ไทย) ใช้ของ (ไทย) เทียวเมือง (ไทย)
มากรุงเทพฯมาเขตพญา (ไทย) เสียเงินไปฝากธ.กสิกร (ไทย) ดูหนังก็ดูสุริโย
(ไทย) ฟังเพลงก็ฟังเพลงที่ (ไท) พี่ไท ธนาวุธ นะฟังเพลงก็ฟังเพลงที่ (ไท)
กินข้าวก็กินข้าวผัด (ไทย) กินพริกก็กินพริก (ไทย) ปวดท้องก็ไปถ่ายที่สุโข
(ไทย) ไอ้โหนทำไมไปไกลเหลือเกิน เสร็จแล้วเราจะมาอนุรักษ์ความเป็นไทย
กัน...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๓ ธรรมะกับความรัก)

“...ไหนใครชอบภาษาอังกฤษบ้างยกมือขึ้น อูย..แก่งังเลยเอามือลง
ถามอีกก่อน รุม ภาษาอังกฤษแปลว่าอะไร รุม รุม รุม แปลเป็นภาษาไทย
นะลูก รุมแปลว่า (ห้อง) นี่สอนพูดตามรุมแปลว่าห้อง รุม รุม รุม ห้อง ห้อง
ห้อง น่ากลัวจังเลย กล่องภาษาอังกฤษว่า ینگล่อง บ๊อค โอ้โหหืดก็ตอบได้
ก่อนอายไหมเนี่ย กล่องภาษาอังกฤษว่า (บ๊อค) กล่อง กล่อง (บ๊อค บ๊อค)
กล่อง กล่อง กล่อง (บ๊อค บ๊อค บ๊อค) น่ากลัวจังเลย สีน้าเงิน สีน้าเงิน
ภาษาอังกฤษว่า ิง (บลู) สีน้าเงินบลู ถ้าเกิดสิน้าเงิน (บลู) ถ้าเกิดสิน้าเงิน (บลู)
แหมก่งกันทั้ง โรงเรียนเลย แหมน่ากลัวจะชอบก่งภาษาอังกฤษจริง ๆ เลย...”
(ธรรมะเคลิเวอร์! ชุดที่ ๑๐ ธรรมะเพื่อเข้าตัวน้อย)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการแทรกอารมณ์ขัน โดยการเล่นคำ มีการใช้
ภาษาถิ่นทำให้เกิดความสนุกสนาน การซ้ำคำ การเล่นเสียงจากภาษาต่างประเทศทำให้
เกิดได้ความหมายใหม่หรือเสียงที่เปลี่ยนไปทำให้ผู้ฟัง ได้รับความสนุกสนาน

๒.๕.๓ การใช้คำพูดเสียดสีประชดประชัน

การใช้อารมณ์ขันแบบใช้คำพูดเสียดสีประชดประชันเป็นลักษณะของ
การใช้ถ้อยคำทำนองประชดประชัน หรือกระทบกระทั่งแบบขื่น ๆ ซึ่งพบว่าพระมหา
สมปอง ตาลปุตฺโตมีการใช้กลวิธีนี้บ้างเล็กน้อย พบในชุดที่ ๓ ธรรมะกับความรัก ชุดที่ ๘ ชีวิต
ปลอดภัยสไตลัธรรมะ คังตัวอย่างต่อไปนี้

“...พ่อขุนรามคำแหงเป็นพระราชานุกรงสุโขอะไร ? เอาล่ะเรามาคิด
กันนะครับ ฟังตัวเลือกก่อน ไม่รู้หรือจะไปรู้ได้ไง้อตราเจดีย์คนไทยอ่าน
หนังสือวันละ ๘ บรรทัด โอ้โห !ฉลาดตายเลยคนไทยเรานี้ อ้าว ก.สุโขลาวนะ
ครับ นี่บ้านเกิดเมืองนอนของพระอาจารย์เอง ข. สุโขพม่า ค. สุโขจีน
ง. สุโขได้วัน อ่ะตอบมา งเลยแค่นี้ก็ตอบไม่ได้ละอ่านหนังสือวันละ ๘
บรรทัด มี จ. ค้วยอ่านจ. ถูกทุกข้อนะครับ อ้าวตอบมาเร็วอ้าแหมจะตั้ง ตั้ง
ถามก็ตั้งต้องตอบเลย พนมมือพร้อมกันสุโข (ไทย)...”

(ธรรมะเคลิเวอร์! ชุดที่ ๓ ธรรมะกับความรัก)

“...พระอาจารย์รูปนี้ขยันนะเหมือนคุณ โยมเลยทำงานขยันมากแล้วก็ อารมณ์ดีด้วยนะขยัน ไม่อารมณ์บูดเลยนะ ท่านมีคติประจำใจว่าตื่นแต่คือ กูกแต่เช้า เข้าห้องน้ำปลุกเพื่อนแล้วตัวเองไปนอนต่อขยันมาก ๆ เลย...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๘ ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ)

๓. การสรุปเรื่อง

ในการสรุปเรื่องแสดงธรรมะพบว่าพระมหาสมปอง คาลปุคฺโต มีกลวิธีในการสรุป เรื่อง ๓ วิธี ได้แก่

- ๓.๑ กล่าวให้พร
- ๓.๒ โนมิน้ำผู้ฟัง
- ๓.๓ เน้นย้ำถึงจุดสำคัญของเรื่อง

๓.๑ กล่าวให้พร

กลวิธีการสรุปเรื่องหรือการจบการแสดงธรรมะโดยการกล่าวให้พรเป็นวิธีที่นิยม ใช้กันมากที่สุด จากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปอง คาลปุคฺโตก็ใช้กลวิธีนี้เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...กราบขออำนวยการอวยพรให้คุณผู้ชมทุกท่านประสบความสำเร็จในชีวิต ทุกท่าน ทุกคนเทอญ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑ ธรรมะไม่น่าเถื่ออย่างที่คิด ๑)

“... และในปีนี้เป็นวโรกาสที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา มีพระชนมพรรษาครบ ๘๑ พรรษานะครับ อาตมาภาพขอถวายพระพรให้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระวรกายแข็งแรง สุขภาพพระทัย แจ่มใสอยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของปวงชนชาวไทยตราบนานแสนนาน”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๔ ธรรมะจากในหลวง)

๓.๒ โนม่น้ำผู้ฟัง

การสรุปเรื่องโดยการ โนม่น้ำผู้ฟังเป็นการสรุปเรื่องหรือทิ้งท้ายไว้อย่างลึกซึ้งและน่าประทับใจ บางครั้งสามารถทำให้ผู้ฟังร้องไห้ด้วยความซาบซึ้งได้ จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้การสรุปเรื่องด้วยวิธีนี้มากที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ลูก ๆ ที่รักครับชีวิตคุณแม่เราเปรียบเหมือนกับเทียน เทียนให้แสงสว่างแก่ผู้อื่นมากเพียงไร ลำตัวของเทียนก็จะสั้นลงเรื่อย ๆ ทุกขณะ ทุกขณะ ถ้าว่าเทียนร้อนไหม ตอบว่าร้อน สักเกตจากหยาดน้ำตาของเทียนที่ไหลลงมาบนเชิงเทียนเหมือนน้ำตาของพ่อแม่บางคนที่ต้องหลั่งออกมาเพราะการกระทำของลูกบางคนลูก ๆ ที่รักชีวิตเรายังเจริญขึ้นมากเท่าไร ทั้งการศึกษา การงานสุขภาพร่างกายพ่อแม่ก็จะเสื่อม โทรมลงสวนทางกับความเจริญของเรา เราโชคดีมีความสุขรุ่งโรจน์ขึ้นเท่าไร อายุคุณแม่ พ่อ คุณแม่ก็จะสั้นลง ๆ เรื่อยทุกขณะ ๆ สุดท้ายเทียนจะเหลือเพียงไส้คำ ๆ ที่วางอยู่บนเชิงเทียน สุดท้ายชีวิตของคุณพ่อคุณแม่ท่านก็จะเหลือเพียงกองกระดูกที่เป็นแต่ก้อนให้ลูกน้อยเดินขึ้นไปรับที่เชิงตะกอน หรือว่าลูกที่นั่งอยู่ตรงนี้ จะรอให้ถึงวันนั้นก่อนถึงจะรักท่าน ถึงจะทำความดีเพื่อท่าน ถึงจะตั้งใจเรียนเพื่อท่าน ถึงจะตอบแทนบุญคุณท่าน เราก็อาจจะสนใจลูก หากเราจะรอให้ถึงวันนั้นลูก ๆ ที่รักครับลูกบางคนพ่อแม่มีชีวิตอยู่ไม่เคยดูแลเอาใจใส่พอท่านตายลงท่านได้อะไรลูก ท่านได้ข้าวต้มถ้วยเดียว น้ำเปล่าอีกครึ่งแก้ว สัมถึก ๒ - ๓ ลูกที่ลูกน้อยเอาไปวางไว้ข้างโลศพ สุดท้ายเค้าก็เอาไปเทให้สุนัขกิน ลูก พ่อแม่ไม่ได้ทานอะไรเลย ลูกบางคนพอพ่อแม่ตายลงนำศพของท่านใส่โลงทองอย่างดีนำไปไว้ที่วัด นิมนต์พระสวด ๗ วัน ๗ คืนบ้างแล้วลูกน้อยผู้โง่เขลา ก็ไปเคาะที่ข้างโลศพของพ่อของแม่ พ่อจ๋า แม่จ๋าพระมาแล้วรับศีลนะพ่อนะ ฟังพระสวดนะแม่ ลูก ๆ ที่รักครับจัดห้องนอนให้พ่อแม่แม่เพียงครั้งเดียวคิดว่านำศพของท่านใส่โลงทองอย่างดีนำไปไว้ที่วัดมอบดอกไม้ให้พ่อแม่ แม่เพียงดอกไม้เดียวคิดว่าพวงหรีดร้อยพวงพันพวงที่เราเอา ไปวางไว้ข้างโลศพของท่าน น้ำเย็น ๆ ซักแก้ว อาหารดี ๆ ซักจานนำไปมอบให้แก่ท่าน คิดว่าอาหารอันประณีตที่เรานำไปให้ท่านให้เมื่อท่านไม่มีโอกาสจะได้ทาน

แล้ว...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๖ ธรรมะกับครอบครัว)

“...เราเคยบอกว่าพระคุณท่านมีมากมายชดใช้ยัง ใจก็ไม่หมด เอาโลก มาทำปากกา เาน้ำในมหาสมุทรมาเป็นหมึกวาด เอนอากาศมาเป็นกระดาษ เขียนเท่าไรก็ไม่พอ บทกลอนเราพูดกันมากมาย แต่พอให้เงินพ่อแม่ นิด หน่อย บางคนก็เริ่มที่จะค่า จะว่าท่านแล้ว บางคนใช้มือ ใช้เท้าที่พ่อแม่ให้มา ไปชก ไปต่อย ไปทำร้ายท่าน วันนี้หากเราเคยทำสิ่งนั้นตั้งแต่เป็นเด็ก เป็น วัยรุ่น เป็นหนุ่มสาว หรือตอนนี้ก็คิดจะมาขอโทษ ขอขมาท่านหากไม่เคยทำผิด เราก็คะมากกราบขอพระคุณท่าน ไครมากับคุณพ่อ คุณแม่ให้ยืมขึ้นแล้ว ก็ นั่งคุกเข่าต่อหน้าคุณพ่อ คุณแม่เรานะ ลูกหลานก็คุกเข่าต่อหน้าคุณพ่อ คุณแม่ เราก็อีกทีหนึ่ง เจริญทุกท่านยืมขึ้นได้แล้ว ดึงเก้าอี้ออกนิดหนึ่ง คุกเข่าต่อหน้า คุณพ่อคุณแม่เรา คนไหนที่ไม่ได้มากับคุณพ่อ คุณแม่พนมมือขึ้นแล้วระลึก นึกถึงคุณพ่อ คุณแม่เราปานนี้ชายของอยู่หรือเปล่า ทำไร ทำสวน เหน้อไหล ไคลย้อยอยู่เปล่านั่งคิดถึงเราหรือเปล่า ปีใหม่ลูกจะมาหาใหม่อ้าวทุกท่าน กราบที่เข่าที่ดักคุณพ่อ คุณแม่ ไครที่คุณพ่อ คุณแม่ไม่ได้มาน้อมวันทาระลึก นึกถึงคุณพ่อ คุณแม่ของเราขอให้ท่านสุขภาพร่างกายแข็งแรงในปีใหม่นี้เอา หละคุณพ่อคุณแม่ขึ้นอก ขึ้นใจ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดที่ ๑๓ ธรรมะนำชีวิต)

การ โนม่น้าวใจผู้ฟังเป็นกลวิธีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการแสดงธรรมะ พบว่า พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต นิยมนำเรื่องของผู้มีพระคุณบิดา มารดามากกว่า เพื่อ โนม่น้าวใจ ผู้ฟังได้เกิดความลึกซึ้ง กินใจจนต้องให้ ทำให้การบรรยายธรรมะจบด้วยความอบอุ่นและ นำประทับใจ

๓.๓ เน้นย้ำถึงจุดสำคัญของเรื่อง

การเน้นย้ำถึงจุดสำคัญของเรื่อง เป็นการสรุปหรือปิดท้ายโดยพูดถึงเนื้อหาหรือ สารสำคัญของเรื่องมากกว่าสรุปตอนท้ายอีกครั้ง เพื่อให้ผู้ฟัง ได้ข้อมคิด พบว่ามีการใช้กลวิธีนี้ บ้างเล็กน้อย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ความรักยังไฉเราก็ต้องมีกันอยู่แล้วในโลกใบนี้นะครับ แล้วยังมี
 ธรรมชาติกับความรักผสมกันเข้าไปด้วยแล้วละก็เหมจะเป็นสิ่งที่ดีมากที่สุดที่เดียว
 นะครับ ความรักก็มีหลายระดับอย่างที่ว่าไปแล้ว ฉะนั้นถ้าเราอยากจะมีความ
 ที่แท้จริงต้องใช้ความเข้าใจ ใช้เหตุใช้ผล ให้กำลังใจกันและกัน ความรักถึง
 จะไปรอด อยากให้ความรักแบบยิ่งใหญ่ ความรักอย่าไปหาความสุขแค่
 ความรักต่ำ ๆ อย่างเดียว ต้องรักในการให้ความช่วยเหลือคนอื่น ให้กำลังใจ
 คนอื่น แบ่งปันคนอื่นเป็นความรักที่ยิ่งใหญ่ รักประเทศชาติ รักในหลวงอย่าง
 นี้ มีความรักที่ยิ่งใหญ่ เราอยากมีความรักกันอย่างนั้นดีกว่า...”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูคที่ ๓ ธรรมะกับความรัก)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการเน้นย้ำถึงจุดสำคัญของเรื่อง คือ การสรุปเรื่องธรรมะ
 กับความรัก วิธีการรักที่ถูกต้องควรจะรักอย่างถูกต้อง รักอย่างเข้าใจ

จากการศึกษาสรุปได้ว่าการสรุปเรื่องด้วยกลวิธีโน้มน้าวใจเป็นวิธีที่ดีที่สุดและ
 ยังพบว่าเป็นกลวิธีที่พระมหาสมปอง ตาลปุตโตใช้มากที่สุด เพราะทำให้ผู้ฟังมีความเข้าใจ
 ชาบซึ่งในหลักธรรมและคุณงามความดีที่สั่งสอนมา โดยเฉพาะการโน้มน้าวใจในเรื่อง
 ของผู้มีพระคุณ และความกตัญญูกตเวทิตะ

จากการศึกษากลวิธีการแสดงธรรมะ โดยการพูดเปิดเรื่องพบว่า พระมหาสมปอง
 ตาลปุตโต มีกลวิธีในการแสดงธรรมะ ๕ วิธี ได้แก่ อธิบายโดยอ้างอิงบุคคล อธิบายขยายความ
 เสนอตัวอย่าง แทรกบทกวีนิพนธ์ และเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม กลวิธีที่พบมากที่สุดคือ
 เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม การแทรกบทกวีนิพนธ์ อ้างอิงหลักธรรมะ อธิบายขยายความ
 และเสนอตัวอย่าง

สำหรับกลวิธีการพูดดำเนินเรื่องพบ ๕ วิธี ได้แก่ นำประสบการณ์ตรงมาเล่า
 แทรกข่าว เหตุการณ์ประกอบ ใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบ ปุจฉาวิสัชนา และแทรกอารมณ์ขัน
 กลวิธีการพูดดำเนินเรื่องที่ใช้มากที่สุดคือ การแทรกอารมณ์ขัน ปุจฉาวิสัชนา ใช้สื่อเทคโนโลยี
 ประกอบ แทรกข่าวเหตุการณ์ประกอบ และนำประสบการณ์ตรงมาเล่า

ส่วนกลวิธีการพูดสรุปเรื่องพบ ๓ วิธี ได้แก่ กล่าวให้พร โน้มน้าวผู้ฟัง และ
 เน้นย้ำถึงจุดสำคัญของเรื่อง กลวิธีการพูดปิดเรื่องที่ใช้มากที่สุดคือ โน้มน้าวผู้ฟัง กล่าวให้พร
 และเน้นย้ำจุดสำคัญของเรื่อง